

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Organizační rok sbormistra středoškolského sboru

Michaela Kuncová

Vedoucí práce: Doc. MgA., Mgr. Marek Valášek, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Hudební výchova – Sbormistrovství

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Organizační rok sbormistra středoškolského sboru potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 17. 4. 2023

Ráda bych zde poděkovala vedoucímu mé práce, doc. MgA., Mgr. Marku Valáškoví, Ph.D., za jeho odborné vedení a cenné rady při jejím zpracování. Dále bych chtěla moc poděkovat všem účastníkům výzkumu, především sbormistrům, kteří byli ochotni se mnou provést krátký rozhovor.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou organizace akcí středoškolského sboru, mapuje činnost vybraných středoškolských sborů a fungování organizační struktury.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se autor práce zabývá definováním pojmů jako je středoškolský sbor, školní vystoupení, koncertní zájezd, sborové soustředění, soutěžní festivaly určené pro středoškolské sbory (Gymnasia Cantant a Celostátní přehlídka pěveckých sborů mládeže – Mezzochori) a dále se věnuje charakteristickým znakům sbormistra středoškolského sboru, zkouškám a repertoáru těchto těles. V praktické části se zaměřuje na vytváření harmonogramu středoškolského sboru pro celý jeden školní rok. K zpracování harmonogramu využívá data, získaná dotazníkovým šetřením a informace z rozhovorů. V závěru praktické části jsou okomentovány užité metody i získaná data, a finálně vytvořen harmonogram. Data z dotazníkového šetření jsou zpracována do přehledných grafů, které ukazují vyjádření respondentů – sboristů středoškolských sborů. Informace z rozhovorů graficky zpracována nejsou, avšak vyjádření respondentů – sbormistrů středoškolských sborů je sepsáno do přehledného souhrnu.

Práce představuje středoškolské pěvecké sbory, jejich repertoár, projekty, specifika práce s těmito typy těles, seznamuje s konkrétními tělesy, které do dané kategorie spadají, přibližuje akce pro daná uskupení a v další části provádí výzkum plánování akcí pro tento typ těles. Vrcholem praktické části je zpracování účelného harmonogramu pro sbormistry těchto sborů a vytvoření tak praktické pomůcky pro současné i budoucí sbormistry.

KLÍČOVÁ SLOVA

středoškolský sbor, sbormistr, soutěžní přehlídka, harmonogram

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the issue of the organization of high school choir events, mapping the activities of selected high school choirs and the functioning of the organizational structure.

The thesis is divided into two parts: theoretical and practical. In the theoretical part, the author defines various terms related to high school choirs, such as school performance, concert tour, choir camp, and competitive festivals (such as Gymnasia Cantant and Mezzochori). The author also discusses the characteristics of a high school choir director, rehearsals, and repertoire of these ensembles. The practical part focuses on creating a high school choir schedule for the entire school year, using data gathered through questionnaire surveys and interviews to develop the schedule. Towards the end of the practical part, it comments on the methods used and the data collected, conducts a discussion on the data collected and finally shapes the schedule. The data obtained from the questionnaire surveys is presented in clear graphs in the paper, showing the statements of the respondents, who are high school choir members. The results of the interviews are not presented graphically, but the statements of the respondents, who are choirmasters of high school choirs, are summarized clearly.

The aim of this bachelor thesis is to introduce high school choirs, their repertoire, projects, and the specifics of working with these types of ensembles, to introduce the reader to specific ensembles that fall into this category, to present the events for these groups, and in the next section to conduct research on event planning for these types of ensembles, as well as to develop an effective schedule for choirmasters of these ensembles.

KEYWORDS

high school choir, choirmaster, competition show, schedule

Obsah

Úvod.....	7
1 Vymezení základních pojmů	8
1.1 Středoškolský sbor.....	8
1.1.1 Besharmonie – Praha	10
1.1.2 Sbor Josef – Praha	10
1.1.3 Song – Vsetín	11
1.1.4 Pěvecký sbor SGV – Velehrad.....	11
1.1.5 Artep – Orlová.....	11
1.1.6 Choir Van GOH – Ostrava.....	12
1.1.7 Sbor Gymnázia Havířov – město.....	12
1.2 Sbormistr	12
1.3 Zkouška sboru	13
1.4 Repertoár	14
1.5 Soustředění	14
1.6 Školní vystoupení	15
1.7 Koncertní zájezd	15
1.8 Festivaly, soutěžní přehlídky.....	16
1.8.1 Gymnasia Cantant.....	17
1.8.2 Opava Cantat	18
1.8.3 Mezzochori.....	18
1.9 Ocenění	19
1.10 Nahrávání CD	20
2 Tematické koncerty	20
2.1 17. listopad	21

2.2	Vánoce	21
2.3	Výroční koncert	22
2.4	Benefiční koncert a zpěv pro charitu	22
2.5	Noc kostelů.....	22
2.6	Školní akademie, besídka	23
2.7	Spolupráce mezi sbory	23
3	Výzkumné šetření.....	24
3.1	Otázky výzkumného šetření	24
3.2	Hypotézy	24
3.3	Vzorek výzkumného šetření.....	25
3.4	Metoda výzkumného šetření	25
3.4.1	Dotazníkové šetření	25
3.4.2	Rozhovor	27
3.5	Provedení dotazníkového šetření.....	28
3.5.1	Výsledky dotazníkového šetření.....	28
3.6	Provedení rozhovorů	38
3.6.1	Výsledky rozhovorů.....	38
3.7	Diskuse	43
3.8	Harmonogram.....	45
	Závěr	47
	Seznam použitých informačních zdrojů	48
	Seznam příloh	50

Úvod

Hudba je lék, má mnoho tváří a každý se může ve vybrané tváři najít. Hudba nám slouží k relaxaci a duševnímu uvolnění, výjimkou není ani sborový zpěv. Zpívat ve sboru je týmová činnost, kterou jako sbormistři pěstujeme pro radost zpěváků a také posluchačů. Do sboru může přijít kdokoli, pro každého se najde vhodný typ sboru, hlavní je, když se zpívá rádo. Sborová hudba je povznášející koníček a setkáváme se s ním ve školách, v kostelech, v domovech dětí a mládeže, ve společenských centrech nebo v kulturních domech. Velkou stopu u nás zanechávají dětské sbory, které mívají dlouholetou tradici a vychovávají zdatné zpěváky. Vychází o nich odborná literatura, nahrávky a další multimediální tvorba.

Téma, se kterým se setkáme již podstatně méně, je práce se sbory středoškolskými, které mají své charakteristické znaky, a proto je práce s nimi specifická. To je jedním z důvodů, proč jsem si pro svou bakalářskou práci zvolila právě toto téma. Již 11 let jsem členem středoškolského sboru Besharmonie, kde jsem začínala na pozici sborové zpěvačky a v posledních letech se podílím i na vedení sboru. Měla jsem tak možnost vyzkoušet si roli zpěvačky i sbormistryně v tomto uskupení. Vnímám tento sbor jako inspirativní a skvělé místo pro rozvoj mladého zpěváka. Prostředí středoškolských pěveckých sborů je mi velice blízké a ráda bych pronikla do zákulisí těchto sborů. Chci zjistit, jak se rozlišuje činnost jednotlivých sborů a jak rozdílné jsou pohledy sbormistrů na práci s těmito sbory.

Snaha této práce je dostat do většího společenského povědomí středoškolské sbory, jejich příznačné vlastnosti, možnosti jejich uplatnění v hudebním světě a zanechat tak literaturu, zabývající se tímto typem sborů.

Problematiku plánování akcí a tvoření harmonogramu školního roku pro středoškolský sbor jsem si vybrala z důvodu, že mě velice zajímá strategie plánování sborových akcí. Chtěla bych znát zkušenosti sbormistrů s danou problematikou a co se jim během let osvědčilo.

1 Vymezení základních pojmů

V dané kapitole se budu zabývat vymezením základních pojmů, které jsou podstatné pro téma bakalářské práce. Mezi základní pojmy spadá středoškolský sbor, sbormistr středoškolského sboru, zkoušky a repertoár pro daný typ sboru, koncertní zájezdy, soustředění a soutěžní festivaly určené středoškolským sborům a další akce, kterých se středoškolské sbory mohou účastnit.

1.1 Středoškolský sbor

Pěvecký sbor můžeme definovat jako umělecké těleso, jehož členy jsou výhradně zpěváci pod vedením sbormistra, někdy označovaného jako sborového dirigenta. Přívlastek středoškolský dáváme těm sborům, které působí při instituci střední školy. Členové těchto sborů bývají chlapci i děvčata ve věku přibližně 11-20 let, což je poměrně široké rozpětí, a celý kolektiv se tak může dále dělit na základě často silných přátelských vazeb a vztahů na menší skupiny. Přesto sbory, které působí při střední škole, většinou nemívají více oddělení, včetně přípravných, kde mohou zpěváci nabýt základní sborové zkušenosti před koncertním sborem. Pro sbormistra je práce o to náročnější, protože každý nový člen sboru přichází s odlišnými zkušenostmi. Za předpokladu, že ročně přibude několik nových členů a několik „ostřílených“ zpěváků odejde, pracuje sbormistr dalo by se říci každý rok s novým tělesem, avšak ne vždy je změna tak markantní.

Pro některé děti může být náročné zapadnout do „rozjetého“ procesu, chytit se v počátcích a rychle dohnat pěvecké schopnosti. Někteří jedinci se mohou snažit a nemusí to vždy stačit, někteří zase nevyvíjí takové úsilí a stejně se chytají snadno. Hodně záleží na kolektivu, jak je ochoten přijmout člena, který dlouhodobě nestíhá zpracovávat svůj part jako ostatní a zaostává za nimi. Kolektiv může takového jedince podporovat a pomoci mu, nebo jej ze společnosti zcela vyloučit.

Žáci mají možnost se hudebně rozvíjet při hodinách hudební výchovy a dále si mohou rozšířit své vzdělání na soustředěních, kde se detailněji pracuje například na pěvecké technice, intonaci a rytmu.

Jednou z největších předností středoškolských sborů je podle mě možnost, že starší členové mohou předávat své zkušenosti mladším, a to nejen ve zpěvu a vedení své hlasové

sekce, ale i v pomoci sbormistrovi. Sbormistr může často delegovat úkoly na starší členy tělesa, kteří pak nadále předávají své funkce mladším ročníkům a novým generacím sboru. Mezi takové úkoly může například patřit komunikace se spřátelenými sbory nebo doprava na soustředění. Starší a hudebně zdatnější členové mohou také pomáhat sbormistrovi při rozezpívání nebo při dělených zkouškách. Je vždy prospěšné pro kolektiv, když se starší zpěváci starají o mladší, zvláště na sborových akcích, kdy může nastat chaos na neznámém místě v davu lidí a sbormistr či další pedagogický dozor nemusí vždy vše včas uhlídat.

Sociální rozměr sboru

Pro nového člena sboru je velkou inspirací pozorovat zkušené sólisty nebo hlasové vedoucí. Nový sborista je pak motivován k tomu, aby se od nich přiučil a zvýšil tak svou pěveckou kvalitu. Kolektiv středoškolských sborů je specifický právě v tom, že každý rok přichází i odchází členové a z mladších nejistých zpěváků se tak stávají “ostřílení” zpěváci, kteří pomáhají mladším a přebírají funkci zodpovědných zpěváků. Členové se tak mohou učit jeden od druhého a zaznamenat na sobě i svůj vlastní osobní vývoj.

Samozřejmě na sborových akcích je velký rozdíl mezi skupinkami starších, dospívajících a mladších. Dospívající chodí spát pozdě, hrají hry a diskutují témata, která nejsou blízka mladším ročníkům, kteří chodí spát brzy, probírají jiné věci a nemusí se cítit dobře v příliš velké hlučné skupině. Osvědčenou metodou, jak tyto skupiny propojit a sblížit, je teambuilding a různé společenské hry. Mnoho sborů vymýšlí na soustředěních propracované programy, které jsou založeny na vzájemné komunikaci a spolupráci.

Do středoškolských sborů chodí chlapci i děvčata různých věkových skupin, vznikají tu pevná přátelství na celý život, stejně tak vztahy, které mohou vést v budoucnu k manželství. Pár zpěváků může vedle sebe vyrůstat, nabírat zkušenosti a zážitky, které je nakonec spojí v nerozdělitelné pouto. Může se také stát, že některé vztahy naopak nevydrží, což může vést až k odchodu zpěváků ze sboru nebo v horším případě dokonce k rozpadu sborového kolektivu.

V další části bych chtěla představit několik konkrétních středoškolských pěveckých sborů z různých koutů České republiky, s nimiž jsem měla možnost spolupracovat, popřípadě mě zaujal jejich specifický repertoár. Přestože se nejedná o kompletní výběr

sborů, jsem přesvědčena, že každý z uvedených sborů je něčím významný, a proto jsem ho zařadila do tohoto výběru.

1.1.1 Besharmonie – Praha

Pěvecký sbor Besharmonie vznikl v roce 2000 při Gymnáziu Jaroslava Heyrovského. V současné době sbor reprezentuje svým zpěvem Gymnázium Nad Kavalírkou, kde vyučuje sbormistr Ing. Mgr. Libor Sládek, oceněný Zlatým Amosem 1999/2000. Každý týden se na 2,5 hodiny schází 30 zpěváků, mezi které patří místní studenti a také několik externistů. Kromě zkoušek sbor cvičí na soustředěních, která čítají 3 víkendy a jeden týden v roce. Sbor vyjíždí rád do zahraničí, na sborové festivaly a na návštěvy svých sborových přátel.

Repertoár sboru je velmi rozsáhlý, v podání Besharmonie si můžeme poslechnout spirituály, lidové písně, dále skladby, sahající od renesance po současnost, skladby populární nevyjímaje. Mezi nejuváděnější skladatele patří Zdeněk Lukáš, jehož tvorbě Besharmonie dokonce věnovala jedno ze svých CD.

Besharmonie vydala celkem 7 CD, již jsem zde zmínila, že jedno z nich je složeno ze skladeb Zdeňka Lukáše neboli The best of Zdeněk Lukáš. Dále sbor jako první nahrál rockovou mši dánského skladatele Petera Holbecha – Missa Rotna. Také si můžeme poslechnout průřezová CD Besharmonie: Eversmiling liberty, Besharmonie a Collegium Musicum Universitatis Carolinae, Besharmonie, Cestou necestou, Missa Rotna a Nahoře Bes.

1.1.2 Sbor Josef – Praha

Školní pěvecký sbor Josef byl založen při Malostranské základní škole a Malostranském gymnáziu. Působí zde od roku 2010 v čele se sbormistryní Michaelou Ditrichovou. Zkouší zpravidla jednou týdně a výjimečně před koncerty a soutěži cvičí častěji. Sbor je otevřen všem zájemcům o zpěv a sborovou hudbu a pravidelně se účastní soustředění. V minulosti měl také možnost absolvovat seminář hlasové výchovy pod vedením Aleny Tiché. Sbor se rovněž pravidelně účastní soutěže Gymnasia Cantant.

Výběr repertoáru je přizpůsoben především preferencím zpěváků a plánovaným hudebním projektům. Repertoár sboru zahrnuje skladby různých žánrů, včetně jazzu, muzikálové hudby, lidové hudby a klasických skladeb.

1.1.3 Song – Vsetín

Masarykovo gymnázium, střední zdravotnickou škola a vyšší odbornou školu zdravotnickou na Vsetíně propojují a reprezentují tři sbory. Do sboru Gaudeamus chodí zpěváci mezi 11-15 roky, sbor Song navštěvují zpěváci od 15 do 19 let a absolventi jsou vítáni ve sboru Hekal. PaedDr. Helena Kaločová je sbormistryní všech sborů a získala ocenění pedagogického pracovníka Zlínského kraje za svoji pedagogickou činnost. Sbor Song má na svém kontě hodně zahraničních zájezdů a účastí na mnohých soutěžních festivalech.

Sbor nahrál a vydal celkem 9 CD a třikrát se účastnil pořadu rozhlasové stanice Český rozhlas a Proglas.

1.1.4 Pěvecký sbor SGV – Velehrad

Při Stojanově gymnáziu Velehrad byl v září roku 2004 založen pěvecký sbor, jehož sbormistrem je MgA. Filip Macek. Sbor jezdí často na různé festivaly a navštěvuje spřátelené sbory u nás i v zahraničí. Členů je ve sboru mnoho, na některých koncertech můžeme vidět až 80 zpěváků, kteří zkouší jednou týdně.

Repertoár sboru je zaměřen výhradně na duchovní hudbu, a to od počátku gregoriánského chorálu až po současnou vokální tvorbu.

1.1.5 Artep – Orlová

ARTEP má zázemí na Gymnáziu Orlová, kde působí už od ledna 2001 v čele se sbormistryní Mgr. Petrou Rašíkovou, po níž je sbor pojmenován. Název vznikl zrcadlovým převrácením křestního jména paní sbormistryně. Zpěváci, kterých je kolem 50, zkouší dvakrát týdně a dvakrát ročně jezdí na soustředění. Sbor navštěvuje různé festivaly, jak české, tak zahraniční, a účastní se projektů se spřátelenými sbory.

Repertoár sboru je bohatý na nonartificiální i artificiální hudbu převážně 20. a 21. století, často s doprovodem klavírního korepetitora Mgr. Aleše Bíny.

Sbor nahrál celkem tři CD, z nichž jedno je zaměřeno na téma Vánoc.

1.1.6 Choir Van GOH – Ostrava

Na Gymnáziu Olgy Havlové založila v září roku 1991 pěvecký sbor Mgr. Olga Blažková. Původně to byl pouze dívčí sbor, ale postupně se rozrostl v sbor smíšený. Sbor čítá přes 50 zpěváků, zkouší jednou týdně a jednou ročně mívá soustředění v obci Ostravice.

Repertoár sboru je pestrý, nalezneme v něm skladby od 16. století až po současnost. Studenti nejraději zpívají populární skladby upravené do trojhlasu, jelikož se na více hlasových sekcích sbor nedělí. Skladby jsou a capella nebo s doprovodem klavíru či kytary.

1.1.7 Sbor Gymnázia Havířov – město

Od roku 1998 se na gymnáziu Havířov – město můžeme setkávat s pěveckým sborem. Původně šlo spíše o komorní dívčí uskupení, avšak od roku 2014 je ve sboru i hojná účast chlapeckých hlasů. V současnosti zde zpívá 40 členů a skoro polovinu tvoří chlapci. Zkoušky probíhají jednou týdně s tím, že každý měsíc si sbor vyčlení jeden den na soustředění. Sbor řídí Mgr. Sylva Mokošová a připravuje jej na koncerty a sborové soutěžní přehlídky.

Repertoár sboru je různorodý, najdeme v něm lidové písně, spirituály, moderní úpravy populární hudby nebo renesanční skladby.

1.2 Sbornistr

Jedním ze základních pojmů, který je třeba pro účely této práce vymezit, je sbornistr středoškolského sboru. Sbornistr je vedoucí pěveckého sboru, který řídí jak nácvik, tak sborové vystoupení. Před samotným nácvikem musí mít dokonale prostudovaný notový zápis nacvičovaného repertoáru. Provede rozbor dané skladby, rozdělí ji na jednotlivé hlasy, popřípadě i takty a posoudí technickou a pěveckou náročnost jednotlivých partů. Díky tomu mohou pak zpěváci začít skladbu nacvičovat od těch nejzákladnějších částí a postupně se sezpívávat ve vícehlasech. Utvoří si představu, jak bude skladba ve finálním provedení znít. Sbornistr se zpravidla drží původního notového zápisu, konečná interpretace je však v jeho rukou a může tedy do určité míry zasahovat do agogiky.

Další fází je samotný nácvik se zpěváky, kdy nejprve dojde k prvotnímu rozezpívání, do něhož je možné postupně zařazovat i pěvecky náročnější části tak, aby si na ně členové souboru už od počátku zvykli a dokázali s nimi efektivně pracovat. Po řádné hlasové

přípravě všech zpěváků začne nácvičk skladby, kdy sbormistr jakožto vůdčí osobnost předává sboru svou představu a opravuje případné nepřesnosti. Pro nácvičku je možné využít též klavír či jiný hudební nástroj. Sbornistr buduje výrazové prostředky jako jsou dynamika, výstavba frází, přirozenost frázování, intonace, rytmus, artikulace, deklamace a pěvecká technika.

Sbornistr určuje umělecké směřování sboru, organizuje program jednotlivých vystoupení a zanedbatelná není samozřejmě ani pedagogická činnost. Živé vystoupení se sborem a dirigování a následné ovace publika jsou tedy oním pomyslným vyvrcholením dlouhé a často i náročné práce.

Sbornistr, vůdčí element sboru, má velkou roli jako hudebník, učitel a člověk. Na semináři se sbornistrem Lukášem Holcem pan sbormistr říkal, že máme v dětech vyvolat především to nadšení, že na prvním místě mezi kroužky budou mít sbor. S tímto výrokiem nelze nesouhlasit. Mohu z vlastní zkušenosti hovořit o tom, co vede žáka k tomu, aby si vybral právě pěvecký sbor jako prioritu. Základem je dobrý přátelský kolektiv, se kterým chce trávit čas a rozvíjet společný zájem o vokální hudbu. Důležitou roli zde má sbormistr, který musí umět zpěváky nadchnout pro příslušnou skladbu a práci na ní, nechat je, ať si hudbu prožijí, ať je pro ně vokální hudba radostí a naplňuje je.

1.3 Zkouška sboru

Vyhrazený čas a prostor pro nácvičku sborového repertoáru, rozvoj pěvecké techniky a sjednocení zvuku sboru, nazýváme zkouškou sboru. Tato zkouška probíhá zpravidla jedenkrát týdně.

Pro sbory, které působí při instituci, jako je například střední škola, by neměl být takový problém zařídit si prostor pro zkoušení. Školní sbor zkouší ve škole, je aktivitou, která školu reprezentuje mimo výuku, a proto bývají ředitelé vstřícní k poskytnutí školních prostor. Pro sbornistra je to někdy náročné, protože musí dbát na následný úklid zkušebny, aby bylo vše v pořádku, případně skončit do konkrétní hodiny, kdy musí být škola uzavřena. Vše záleží na domluvě s ředitelem školy a na časové dotaci sboru. Jsou sbory, které zkouší jednou týdně a jsou volitelným koníčkem a jsou školy které mají dokonce sbor povinný jako plnění lekcí hudební výchovy.

1.4 Repertoár

Repertoár středoškolských sborů se odvíjí od úrovně sboru, od toho, jak často zkouší, jak jsou v něm zdatní zpěváci a také jaký je počet zpěváků. Je správné postupovat od lehčích trojhlasých skladeb (SAB) až třeba po osmihlasé náročnější skladby. Pro mladé energické hlasy jsou vhodné africké spirituály a gospels. Dále se hodně zpívají úpravy lidových písní. U středoškolských a gymnaziálních sborů jsou velice oblíbené skladby Zdeňka Lukáše, neboť jsou zpěvné a dynamické, s českým textem a pro posluchače jednoduše příjemné.

Středoškolské sbory mají velký potenciál ve výrazových prostředcích, proto jsou pro ně skvělé experimentální skladby, skladby s dialogem mezi chlapci a děvčaty, moderní úpravy klasických písní nebo úpravy dobře známých melodií z oblasti vážné i populární hudby. Zkrátka a dobře díla, do kterých mohou vložit emoce, a také díla, které si žádají velkou energii a na kterých mohou detailně pracovat.

1.5 Soustředění

Vymezené pásmo zkoušek s četnými pauzami, nazýváme soustředěním. Může být i vícedenní a je zde kladen důraz na procvičení pěveckých aktivit, na které při běžných zkouškách nebývá dost času.

Ne všechno se stihne nacvičit na běžných sborových zkouškách, pro efektivní zvládnutí velkého množství práce s přesahem teambuildingových aktivit je ideální právě sborové soustředění. Sboristé si zabalí přezůvky, spacák, karimatku, polštář, noty a svačinu na cestu a mohou vyrazit. Soustředění se často koná ve škole na menším městě. Děti nocují v tělocvičnách nebo třídách. Zkoušky probíhají v hudebně od rána do večera, samozřejmě s nezbytnými pauzami. Večer nebo při polední pauze může být celý kolektiv svolán ke společné hře, založené na kooperaci a vzájemném poznávání se. Na soustředěních jsou časté také návštěvy hlasových poradců, kteří mohou jednotlivé členy odvolávat ze zkoušek a pomáhat jim individuálně s technikou zpěvu. Nejen hlasová práce jednotlivců je důležitá, také je brán apel na sezpívání hlasových sekcí. Není nic krásnějšího, než když 15 děvčat zní jako jedna žena se silným lesklým hlasem. Sboru jednotnost jednotlivých hlasových sekcí prospívá a je dobré si jednou za čas udělat cvičení, která spojí všechny členky a členy jednotlivých hlasů k sobě. Soustředění se často plánuje před náročnějšími projekty, které vyžadují intenzivní nácvik.

Za specifický případ se považuje letní soustředění, které je delší než soustředění v rámci školního roku, ta jsou většinou víkendová. Letní soustředění může být třeba týdenní, a když jsou starší členi sboru iniciativní, může po celou dobu soustředění probíhat propracovaná „celosoustředková“ hra, kterou může doplnit osvěžení u vody. Během týdne plného zkoušení se dá vybudovat pestrý nový repertoár, který může sbor na konci týdne předvést třeba v místním kostele a obohatit místní občany o nový hudební zážitek. Letní večer si sbor může zpříjemnit táborákem, kytarou a buřty s chlebem.

1.6 Školní vystoupení

Představení nacvičeného repertoáru pro zpestření školních akcí a vytvoření tak kulturně vzdělávací aktivity označujeme jako školní vystoupení. Zde jsou diváci především učitelé školy, žáci a jejich rodiče.

Uskupení, prezentující se jako středoškolský sbor, má jisté povinnosti spojené s jeho konexí ke škole. Veškeré školní akce, oslavy, zahájení nového školního roku, výročí založení školy nebo den otevřených dveří si žádá vystoupení místního pěveckého sboru. Učitelé tak mohou vidět, co jejich žáci, kteří bývají omlouváni sbormistrem z výuky kvůli sborové akci, dělají, když nejsou na výuce, a mohou si k dané nepříjemné absenci vybudovat lepší vztah. Rodiče rádi vidí své děti vystupovat na školních parketech a po dlouhých proslovech ředitele školy o výročí této instituce a shrnutí historie školy je výstup žáků milým zpestřením. Na dnech otevřených dveří může sbor nalákat nové zájemce svým zpěvem.

Specifickou variantou vystoupení je výchovný koncert, pro který si sbor připraví repertoár pro studenty a žáky školy. Koncert pro žáky je připraven se zvláštním zřetelem na dramaturgii, aby splňoval edukační požadavky, a je vždy doprovázen slovním komentářem. Bývá proveden v rámci výuky. Jeho posláním je seznámit žáky s hudebními díly, naučit je poslechu a získat je pro další mimoškolní vystoupení. Koncert může mít didaktickou funkci a propojit tak jednotlivé skladby dětem s vyučovanou látkou (obdobím, kdy skladby vznikaly, tématy textů, významovou nadstavbu, historicko-společenský kontext).

1.7 Koncertní zájezd

Cesta sboru do zahraničí, naplánovaná za účelem koncertní činnosti, teambuildingových aktivit, seznámení se s novým prostředím, upevnění kontaktů se

zahraničními pěveckými tělesy, nazýváme koncertním zájezdem. Koncertní zájezd je skvělá příležitost pro sboristy, jak se podívat do zahraničí, poznat nové lidi, zvyky a tradiční hudbu. Mládež v novém prostředí rozvíjí své komunikační a jazykové schopnosti stejně jako schopnost orientovat se v cizí zemi a starat se o sebe. Společné soužití na cizím místě je jistá forma teambuildingu, semknutí kolektivu a zkvalitnění jeho fungování. Koncertní zájezd může být případně propojen s místním soutěžním festivalem, a sbor má tak možnost přivést si ze zahraničí i nějaké ocenění.

Sbor se může spojit s místním pěveckým sborem a společně zorganizovat koncert, či kontaktovat místní školu a zařídit vystoupení pro žáky s ukázkami české hudby a naučným programem. Při spolupráci s místním sborem je hezké odvést si ze země místní sborovou tvorbu a způsob zpěvu zdejší lidové hudby. Zpěvákům může zůstat přátelství s místními sboristy třeba i na celý zbytek života a mohou je navštívit v budoucnu znovu, nezávisle na sboru.

Volba dopravního prostředku bývá ve většině případů autobus, jelikož to je nejvýhodnější pro velkou skupinu a nejpraktičtější pro přesuny z ubytování na různá místa. Když cestujeme na vzdálenější místa, je vhodným prostředkem také letadlo. Ubytování záleží na kontaktech v příslušné destinaci – když je místní sbor velice přátelský a ochotný, může ubytovat sboristy v rodinách, pak je o zpěváky postaráno, mají svačiny, odvoz a ubytování. Jiná možnost je využití penzionu nebo pronajmutí jakékoliv vhodné ubytovací kapacity. Tam už se musí o sebe zpěváci umět postarat, vařit si a vycházet s financemi. Nesmírnou výhodou penzionu je, že jsou všichni ubytováni v jednom komplexu budov a nejsou rozmístěni po okolí v rodinách.

Důležitou součástí sborových cest jsou výlety. Koncerty v místních kostelech, kulturních střediskách a kontakty s místními obyvateli jsou nezbytným prvkem na koncertním zájezdu, ale pro jeho vzdělávací, sociologický a kulturní rozměr by neměly chybět výlety po okolí, poznávání místních památek nebo přírodních zajímavostí.

1.8 Festivaly, soutěžní přehlídky

Sborový festival neboli soutěžní přehlídka je hudební projekt, kterého se účastní několik sborů. Přehlídky bývají v různých městech a obcích a sbory sem přijíždí často z

daleka. Součástí přehlídky je soutěž mezi jednotlivými sbory, případně máme i nesoutěžní přehlídky, které si zakládají především na navázání nových kontaktů ze sborového světa, nacvičení společné skladby a obecné poznávání se mezi sebou. Díky těmto sborovým festivalům navazují kontakt sbory z různých koutů republiky, Evropy nebo dokonce světa. Sbory se nadále mohou navzájem navštěvovat a pořádat vlastní projekty. Na soutěžních přehlídkách bojují sbory o vítězství, tzv. zlaté pásmo. Pásmová ocenění je jeden ze způsobů hodnocení, který umožňuje motivační ohodnocení více sborů. Tělesa, která se neprobojují do zlatého pásma, mají šanci získat pásmo stříbrné nebo bronzové. Povinná skladba je jedním z prvků, podle kterých jsou sbory hodnoceny. Na těchto přehlídkách je nejvíce povznášivé, když se sbory mezi sebou podporují. Každý sbor pracuje jinak a je zajímavé si od každého sboru převzít jeho největší kvality a přednosti nebo se jimi alespoň inspirovat. Součástí přehlídek bývají hromadné workshopy, kde sbory pracují na společném zpívání. Cílem těchto projektů je umožnit prezentaci dlouhodobé práce sborů a získání nových dovedností spojených s touto prací.

Mezi nejoblíbenější sborové festivaly pro středoškolské sbory patří kupříkladu Gymnasia Cantant a Mezzochori (původně Opava Cantat). V příloze pak naleznete podrobné harmonogramy těchto soutěžních přehlídek, z nichž je možné si utvořit představu o časovém rozvrhu.

1.8.1 Gymnasia Cantant

Přehlídka Gymnasia Cantant, kterou bych zde chtěla vyzdvihnout, je moravskoslezský hudební festival gymnázií, jehož první ročník se konal v Ostravě roku 1995. Původní organizátorka festivalu byla Markéta Haluzíková, avšak od roku 2010 jí je Lenka Velikovská. Původně byly přehlídky pěveckých sborů pořádány v Otrokovicích a v Brně, pro velký zájem byla účast všech sborů znemožněna. Proto bylo nezbytné vymyslet výběrové řízení, aby na samotný festival jely sbory, které budou vybrány z regionálních postupových kol v Praze, Brně, Liberci a Ostravě. Na celostátní přehlídce, pořádané Gymnáziem Brno, se tak setkávají vítězné vybrané sbory, které v regionech doporučí k postupu v soutěži odborná porota. Do roku 2010 se zde setkávaly pouze sbory smíšené, nadále se sem mohou hlásit všechna středoškolská uskupení. Soutěž má funkci motivační v

oblasti rozvoji hudebních schopností. K XX. ročníku v roce 2014 se za celou historii vystřídalo na festivalu 80 různých sborů, to je téměř 3500 zpěváků.

Sbory mají možnost se účastnit ve dvou kategoriích – kategorie A s povinnou skladbou a obsazením, kategorie B – volný repertoár. Mezi povinné skladby patřilo v posledních letech: Vlasy země (N. Savková), Naděje s bukovými křídly (M. Sommerová), Sanctus (A. Tučapský), Potom (A. Tučapský) a Bezpečnost (P. Eben). Tento festival se koná každý rok v dubnu (s výjimkou posledních ročníků, které se nekonaly z důvodu covidové pandemie).

1.8.2 Opava Cantat

Festival, který pořádá NIPOS-ARTAMA a Unie českých pěveckých sborů, nabízí možnost soutěže ve třech obsazeních (sbory smíšené, dívčí a mužské) a nesoutěžní vystoupení pro všechny typy sborů s rozšířením o individuální workshop s porotcem. Celostátní přehlídka pěveckých sborů mládeže (CPPSM) byla poprvé pořádána v roce 1996 v Opavě s názvem Opava Cantat a jejími zakladateli jsou Mgr. Jiří a Mgr. Eliška Slovíkovi. Přehlídka byla do roku 2009 pouze nesoutěžní. V roce 2009 se spojila se soutěží Brno Cantat, kde probíhalo soutěžní kolo, zatímco v Opavě zůstalo kolo nesoutěžní. Od roku 2010 probíhala soutěž v Opavě jak soutěžně, tak nesoutěžně. Obdobně jako Gymnasia Cantant i Opava Cantat pozve do celostátního kola sbory, které projdou vítězně regionálním kolem. Účastníci se v Opavě setkávali na Mendelově gymnáziu, kde je domácím středoškolským sborem sbor LUSCINIA. Soutěžní festival se nadále přesunul v roce 2019 do Hradce a v Opavě zůstaly tvůrčí pěvecké dílny a workshopy pro středoškolské sbory.

Sbory kategorie I. mají připravený program s konkrétní povinnou skladbou podle obsazení sborů. Každý rok je vybrána skladba povinná pro mužský, dívčí i smíšený sbor. K roku 2016 byly jako povinné skladby vybrány: J. Nowak – Benedictus Dominus pro smíšené sbory, M. Troup – Dokola pro dívčí sbory, J. Churáček – O panu Petru Vokovi a bukovských radních pánech pro sbory mužské.

1.8.3 Mezzochori

Od roku 2019 se už celostátní přehlídka pěveckých sborů mládeže (CPPSM) nekoná v Opavě, nýbrž v Hradci Králové, a najdeme ji pod názvem Mezzochori. Jedná se o stejný

festival jako Opava Cantat, také se záštitou NIPOS-ARTAMA, jen na jiném místě s podporou ZUŠ Jitro Hradec Králové. Přehlídka se koná každý rok v listopadu kromě roku 2020, kdy se z důvodu pandemie zrušila, a v roce 2021 se místo přehlídky konal odpolední koncert ve Filharmonii Hradec Králové. První ročník v Hradci (2019) byl věnován výročí sametové revoluce a jako společnou skladbu sbory nacvičovaly Modlitbu pro Martu v úpravě Luboše Hány.

1.9 Ocenění

Může se jednat o upomínkový předmět či listinu, potvrzující, že držitel dosáhl určitého úspěchu. Ocenění může být uděleno různými formami. Medaile, ceny, pásmová ocenění, diplomy, speciální ocenění, tím vším se chlubí sbory po celém světě. Když přijde úspěch sboru, na všech nástěnkách ve škole se hlásá, že sbor na soutěži získal ocenění, což je úspěch nejen pro zpěváky, ale také právě pro školu, kterou reprezentují. Zpěváci si užijí soutěžní atmosféru, podívají se na jiná sborová vystoupení, vybojují si cenu a mohou za celé své snažení dostat ještě pochvalu ředitele školy. Když má sbor dobré zázemí a podporu ze strany školy, tak má možnosti účastnit se různých hudebních akcí a rozvíjet tak svůj pěvecký potenciál. Bez podpory vedení školy je aktivita sboru významně ztížena, jelikož často sborové akce zasahují do výuky a je nezbytné věnovat sboristům prostor k účasti na soutěžích, přehlídkách a výchovných koncertech. Na oplátku se od sboristů očekává, že i přes absence na hodinách si budou doplňovat chybějící učivo a vykazovat přiměřené studijní výsledky.

Na daných soutěžních přehlídkách, jak bylo zde již zmíněno, může sbor získat bronzové až zlaté pásmo. Není to však jediné ocenění, kterého se může sboru dostat. Mezi další ocenění patří speciální cena za provedení vybrané skladby, kterou porotci rádi udělují. Sbor nemusí mít tak silný celkový výkon, avšak když je jedna skladba výjimečná, je možné ji řádně ocenit. Dále můžeme obdržet ocenění za sólový výkon, kdy jedinec ze sboru zaujme porotu natolik, že je třeba to promítnout v hodnocení výkonů. Také se může objevit speciální cena za hlasovou kulturu, speciální cena za provedení povinné skladby a titul absolutního vítěze. Každý sbor by rád získal titul absolutního vítěze, ale vyhrát jej může jen jeden sbor, a to takový, který má výborné pěvecké kvality, zpracování hudebního výrazu, skvělé intonační a rytmické provedení nebo nápaditou choreografii. Bývá zvykem, že všechny

oceněné sbory zpívají na závěrečném koncertu skladby, za které byly oceněny nebo které nejméně ukázaly přednosti sboru. U absolutního vítěze je časté, že další rok přijede na soutěž nesoutěžně a na zahajovacím koncertu inspirované současné účastníky k nejlepším výkonům.

1.10 Nahrávání CD

Vytváření zvukového záznamu, v našem případě sborových skladeb, označujeme jako nahrávání. Nahrávání CD je jednou z nejnáročnějších aktivit, sboristé se musí stále soustředit, zpívat opakovaně nějakou část, po celou dobu stát, zpívat z paměti, aby na nahrávce nebylo slyšet šustění papíru při obracení not apod. Mohou natáčení věnovat několik víkendů, celé soustředění, je to opravdu velmi náročné. CD navíc nemusí vyjít hned. Samotné nahrávání je také často velmi finančně nákladné. Zpěváci se občas pouští do kampaně na vybrání dostatečné částky k vydání CD. I to sbor stojí hodně úsilí a času. Vzhledem ke generační obměně členské základny, může dojít k vydání nosiče až v době, kdy už původní protagonisté ve sboru nepůsobí. Zpěváci musí být opravdu disciplinováni a plně soustředění k tak náročné práci jako je nahrávání a vydání CD a jejího zvukového materiálu. Výsledek společného úsilí zůstane všem zúčastněným na celý život a mohou jím obdarovat a potěšit rodiče, prarodiče, přátele a další fanoušky sboru, kteří si tak mohou jejich umění kdykoliv připomenout.

CD sboru je ideálním dárkem pro podporovatele sboru, popř. propagačním materiálem na tuzemských či zahraničních koncertech, a v neposlední řadě i prodejním artiklem.

2 Tematické koncerty

Středoškolské sbory se často účastní zajímavých koncertů, z nichž bych zde ráda přiblížila některé konkrétní případy. Vybrala jsem jak koncerty, které běžně absolvují sbory všech kategorií (vánoční, výroční, benefiční, společné koncerty), tak koncerty, které jsou blízké studentům (koncert v den svátku studentstva a školní akademie). Mezi uvedené koncerty jsem zařadila také akci Noc kostelů, která sice není sborovou akcí, avšak mnoho sborů po celé republice se jí rádo účastní a vytváří tak krásný hudební doplněk při příležitosti otevření kostelů a přiblížení křesťanských tradic.

2.1 17. listopad

Mezinárodní den studentstva přímo vybízí ke zpěvu mladých lidí. Pro připomínku události 17. listopadu 1989 byl v roce 2007 založen festival Festa academica. Má podobu bienále, takže každé dva roky spojuje studentské pěvecké sbory ke zpěvu k oslavám výročí sametové revoluce. Ročník 2009 byl specifický pro své 20. výročí od sametové revoluce, a to byla příležitost pro 300 středoškolských studentů vystoupit pod záštitou prezidenta Václava Havla na piazzettě Národního divadla s koncertním provedením rockového oratoria Eversmiling liberty pod vedením sbormistra Ing. Mgr. Libora Sládka. O deset let později se sešlo kolem 15 středoškolských sborů, z nichž byly 4 sbory z Prahy a další sbory z Neratovic, Jindřichova Hradce, Jihlavy, Orlové, Ostravy, Poděbrad, Strakonice, Valašského Meziříčí, Vimperku, Vsetína a Žamberku na schodech před Rudolfinem a opět se provádělo oratorium Eversmiling liberty. Toto dílo, jehož libreto napsal Thomas Morell, je výrazně inspirováno oratoriem Juda Makabejský od Georga Friedricha Händela. Dánští skladatelé E. Kullberg a J. Johansen, kteří jsou autory rockového oratoria Eversmiling liberty, brali jako inspiraci pád Berlínské zdi a Sametovou revoluci. Hudba je citována z Händlova oratoria v upravené verzi pro rockovou kapelu, sbor a sólisty. Text zpracovává příběh Judy Makabejské ho, vůdce židovského povstání, který se postavil proti násilnému pořečťování Židů.

2.2 Vánoce

Období vánočních svátků představuje pro sborového zpěváka velké časové zaneprázdnění. Koncertů je během adventu mnoho a jsou mezi posluchači velmi oblíbené, neboť vokální hudba se úzce pojí s tímto svátečním časem. K vánoční atmosféře se také váže příslušný repertoár jako jsou koledy, vánoční cykly (např. Benjamin Britten – Ceremony of Carols; Jakub Jan Ryba – Česká mše vánoční) a písně se zimní tematikou. Co se naší české sborové scény týče, je jasně nejpobulárnějším dílem již zmíněná Česká mše vánoční. V závěru roku ji můžeme slyšet skoro každý den na různých místech. Například 23. prosince v Praze ji uslyšíte v davovém provedení pod Karlovým mostem na Kampě nebo na Hlavním nádraží. Cyklus Ceremony of Carols jsem zde zmínila, jelikož jde o velice působivé a výrazově pestré dílo, které je doprovázeno harfou a umocňuje tak vánoční náladu. Malebné může být i vystoupení v malém vesnickém kostelíku třeba s místním dětským sborem, z vlastní zkušenosti mohu takové vystoupení vřele doporučit.

2.3 Výroční koncert

Koncert, který oslavuje významné výročí založení sboru, nazýváme koncertem výročním. Každý sbor slaví toto jubileum svým způsobem originálně. Některé si pozvou bývalé a současné členy sboru, se kterými nacvičí společný repertoár, některé udělají průřez repertoáru, jak šel čas a co všechno sbor za uplynulou dobu zpíval a jaké akce organizoval. Jiné spojí výročí s křtem nového CD nebo pozvou hosty k společné oslavě. Způsob, jak oslavit výročí sboru, je variabilní a je moc pěkné, když se tohoto úkonu zhostí těleso svědomitě a osobitě, pak je to pro posluchače skutečně skvělý zážitek. Při výročí můžeme také zpřístupnit kroniky sboru, pokud si je sbor vede a chce se o ně u příležitosti výročí podělit. Někteří sbormistři dokonce vydávají různé publikace o svém sboru a jeho fungování. V případě, že se sbor rozhodne kontaktovat bývalé členy tělesa, spočívá kouzlo výročního koncertu také v tom, že spojuje různé generace zpěváků.

2.4 Benefiční koncert a zpěv pro charitu

Sbory, které se snaží rozšířit radost a podpořit dobročinné činnosti, připravují koncerty s charitativním zaměřením, nazývané benefiční koncerty. Benefiční koncerty vybírají sbírky pro určitou skupinu lidí či zvířat, kteří byli postiženi nějakým nešťastným osudem a peníze jim mohou pomoci k šťastnějšímu životu.

Další podporující činností je koncert pro domovy důchodců, nemocnice, domovy mentálně postižených nebo pro neziskové organizace. Sborové koncerty rozdávají radost na mnoha místech a většina sborů se tímto způsobem angažuje, což je velmi pozitivní.

Jednou z událostí, kterou bych zde chtěla zdůraznit, je koncert pro Tichý svět, který se tradičně koná v prosinci. Jedná se o koncert tlumočený do českého znakového jazyka. Koncert má krásnou vánoční atmosféru a neslyšící a sluchově postižení mohou zažít radost ze sborové hudby. Každý rok je pozván také host, zpěvák nebo zpěvačka, která zazpívá sólovou skladbu.

2.5 Noc kostelů

Akce, která umožňuje širší veřejnosti navštívit nejen kostely, ale i modlitebny, prostory klášterů, krypty, věže a kůry, které běžně nejsou veřejnosti přístupné, a tak přiblížit

křesťanství širšímu okruhu zájemců. Prostory, které se této akce účastní, nabízí pestrou paletu programu, včetně koncertů, komentovaných prohlídek, diskusí a výstav.

Akce nazývaná "Noc kostelů" je každoročně pořádána na přelomu května a června, přičemž termín je stanoven organizátory. Stovky kostelů po celé ČR jsou oživeny sborovým zpěvem a kdokoliv se může přijít podívat do kteréhokoliv kostela, který se akce zúčastní. Brány kostela se otevrou a sbor zpěvem oživí prostor uvnitř. Celá akce probíhá do noci, odtud název celé události.

2.6 Školní akademie, besídka

Již jsem zde zmiňovala školní vystoupení, na kterých mají posluchači účast povinnou, ale další událost, která ve spojitosti se školou stojí za zmínku a účast zde je dobrovolná, je školní akademie nebo besídka. Škola může za pomoci učitelů hudební výchovy a sbormistra připravit program pro celovečerní besídku, na které účinkují žáci nižších i vyšších ročníků a na které můžeme očekávat dramatická, instrumentální, pěvecká nebo literární vystoupení.

2.7 Spolupráce mezi sbory

Koncerty se sborovými přáteli, ať už z ciziny či z vedlejší vesnice s cílem uskutečnit kolektivní práci jsou skvělou příležitostí k navázání kontaktů, komunikaci a budování vztahů. Tyto společné koncerty často vytvářejí neopakovatelnou atmosféru a umožňují mladým zpěvákům poznávat nová místa, kultury a lidovou hudbu různých národů. Každá kultura může mít jiné způsoby, jak zpívat vlastní národní lidovou hudbu, a sbory se tak od sebe mohou učit. Návštěvy spřátelených sborů jsou oblíbenou aktivitou, která přináší mnoho krásných zážitků.

3 Výzkumné šetření

V předchozích kapitolách jsem se zabývala specifiky středoškolských sborů, líčila jsem problematiku těchto těles a seznámila jsem čtenáře s přehledem různých akcí zaměřených na středoškolské soubory. Tato práce si klade za cíl zjistit, jakých akcí se účastní různé středoškolské sbory po celé republice, jak sbormistři plánují a organizují sborové aktivity. Abych se na problematiku podívala z praktického hlediska, použila jsem dotazníkové šetření mezi sbormistry a rozhovory se sbormistry středoškolských sborů. Po analýze dat bude závěrem této práce vytvoření harmonogramu školního roku platného pro většinu středoškolských sborů.

3.1 Otázky výzkumného šetření

- a. Jak často mívají středoškolské sbory zkoušky?
- b. Jak často koncertují a při jakých příležitostech (jen školní akce nebo i jiné)?
- c. Účastní se sbory soutěžních festivalů u nás či v zahraničí, a kterých?
- d. Jezdí sbory na koncertní zájezdy a skrz jaké kontakty se na takové akce dostávají?
- e. Spolupracují sbory mezi sebou a pořádají různé akce, koncerty?
- f. Jezdí sbory na soustředění, jak často a na jak dlouho?

3.2 Hypotézy

- H_A Sborové zkoušky středoškolských sborů probíhají zpravidla jednou týdně.
- H_B Středoškolské sbory většinou mívají minimálně 10 koncertů ročně (za běžných podmínek) včetně vystoupení na školních akcích.
- H_C Středoškolské sbory většinou jezdí na soutěžní festivaly, konkrétně na české, zaměřené na tento typ sborů (Gymnasia Cantant, CPPSM) a velice výjimečně se účastní i zahraničních festivalů.
- H_D Středoškolské sbory jezdí jednou za čas na koncertní zájezdy a většinou přes spřátelený sbor v zahraničí nebo přes kontakt s místním kulturním centrem, případně v rámci zahraniční soutěže. Tyto sborové zájezdy se u sboristů těší velké oblibě.
- H_E Středoškolské sbory pořádají společné akce se spřátelenými tělesy nepravidelně, zpravidla v rámci různých společných projektů.

- H_F Středoškolské sbory jezdí na soustředění většinou 2 - 4krát ročně, především před důležitými akcemi.

3.3 Vzorek výzkumného šetření

Jako výzkumný vzorek byli zvoleni náhodně vybraní sboristé různých středoškolských sborů. Konkrétně se jedná o sbory:

- sbor Gymnázia Nad Kavalírkou – Besharmonie
- sbor Gymnázia Křenová
- sbor Gymnázia Komenského Havířov
- sbor Gymnázia Orlová – ARTEP
- sbor Masarykova gymnázia střední zdravotnické školy a vyšší odborné školy zdravotnické Vsetín – Song

Dále jsem oslovila následující sbormistry středoškolských sborů:

- Ing. Mgr. Libor Sládek
- Mgr. Petra Rašíková
- PaedDr. Helena Kaločová

3.4 Metoda výzkumného šetření

Jako výzkumnou metodu jsem zvolila dotazníkové šetření a strukturovaný rozhovor. Přesné znění otázek naleznete v příloze.

3.4.1 Dotazníkové šetření

Výzkumnými metodami, které jsem při výzkumu využila, bylo dotazníkové šetření a rozhovor. Dotazník jsem rozeslala sboristům s cílem zjistit jejich zkušenosti s různými sborovými akcemi. Chtěla jsem získat pohledy starších, zkušenějších zpěváků, stejně jako úplných nováčků. Snažila jsem se mít přehled, co je pro sboristy nejběžnější součástí sborových aktivit, a mít tak nejvhodnější data pro sestavení harmonogramu pro většinu středoškolských sborů.

1. Jak často zkouší váš sbor?

Jednou týdně dvakrát a vícekrát týdně

Tato otázka je důležitá pro potvrzení hypotézy H_A , zabývající se četností zkoušení středoškolských sborů. Od počtu zkoušek se odvíjí další data v našem harmonogramu (sbory, které zkouší častěji, nemusí mít tolik soustředění). Hledáme, který údaj platí pro většinu sborů tohoto typu.

2. Kolik si myslíte (odhadem), že odzpívá váš sbor koncertů za rok?

Méně než 10 více než 10

3. Na kterých školních akcích zpíváte?

výchovný koncert DOD jiné

Další otázky se zabývají problematikou hypotézy H_B , která si klade za cíl zjistit představu sboristů o počtu koncertů. Konkrétní informace k počtu koncertů získám až v rozhovorech se sbormistry. Zde se věnuji především představě sboristů o tom, na kolika koncertech zpívali v jednom roce, a dále, které vystoupení byla pro školu a k jaké příležitosti.

4. Jezdíte na festivaly, soutěžní přehlídky?

Ano Ne

4.1 Které přehlídky například navštěvujete?

Gymnasia Cantant Mezzochori (CPPSM) jiné

Otázky, týkající se soutěžních přehlídek, věnují svou pozornost hypotéze H_C . Při vytváření harmonogramu bude kladen důraz na použitelnost harmonogramu pro většinu středoškolských sborových těles, proto zde zjišťuji, co je u těchto těles nejčastější v oblasti festivalů.

5. Jezdíte na koncertní zájezdy do zahraničí?

Ano Ne

5.1 Kde jste například byli?

5.2 Jak dlouho běžně trvá váš zájezd?

5.3 V jakém ročním období nejčastěji vyjíždíte?

Dotazy k tématu „koncertní zájezd“ slouží hlavně pro motivaci respondenta, aby zavzpomínal i na společně strávený čas na těchto zájezdech a podělil se o zážitky, což mi pomůže zpracovat hypotézu H_D.

6. Navštěvujete své spřátelené sbory?

Ano Ne

7. Pořádáte se sborem nějaké zajímavé koncerty spojené s významnými daty nebo určené pro speciální publikum?

koncerty k svátku studentstva koncerty pro nadaci koncerty pro seniory

Odpovědi na otázky číslo 6 a 7 přispívají k objasnění hypotézy H_E. Zároveň se snaží získat přehled o koncertní činnosti a o příležitostech, kdy jsou koncerty pořádány, například koncerty pro nadace, pro seniory nebo k oslavám svátku studentstva.

8. Jak dlouho trvají vaše soustředění?

Den Víkend Týden

9. Kolikrát do roka jezdíte na soustředění?

1–2krát 2 - 4krát 5 a vícekrát

Otázky zjišťující data ke sborovým soustředěním pomáhají s určením hypotézy H_F, jejíž tvrzení chci potvrdit či vyvrátit k vytvoření harmonogramu.

3.4.2 Rozhovor

Další výzkumnou metodu, kterou jsem použila, byl rozhovor. Rozhovor jsem prováděla se sbormistry středoškolských sborů, kteří byli ochotni sdílet své zkušenosti s tím, jak probíhá jejich školní rok a kterých akcí se účastní. Chtěla jsem z rozhovoru získat pohled na problematiku, co se jim v průběhu let osvědčilo, co mají rádi a co je pro jejich sbor jedinečné. Chtěla jsem znát pohled sbormistra na plánování akcí, co je k daným akcím potřeba, zdali jim někteří sboristé pomáhají a podobně.

Samotný rozhovor byl zaměřen na několik oblastí. Nejprve jsem se ptala, jak vypadá školní rok jejich sboru a jakou podobu mají zkoušky s novými členy v září. Co za první vystoupení sbory mají a zdali jim předchází nějaké soustředění. Dále jsem řešila problematiku období maturit a provozu sboru, účast na soutěžních festivalech, četnost koncertů a soustředění, a nakonec plánování koncertních zájezdů. Mezi posledními řešenými tématy byly spolupráce se spřátelenými sbory a osobité příznačné akce sboru.

Narozdíl od dotazníkového šetření jsem rozhovory prováděla pouze se sbormistry středoškolských sborů. Ptala jsem se, jak vypadá jejich běžný školní sborový rok a jak probíhají přípravy sborových akcí, jestli si všechno zařizují sami či jim sboristé vypomáhají například se zařízením dopravy na soustředění.

3.5 Provedení dotazníkového šetření

Celkově jsem elektronicky rozeslala dotazníky do 10 škol po celé ČR, z toho odpovědělo na dané otázky 5 škol, tedy 50 % dotázaných.

3.5.1 Výsledky dotazníkového šetření

Položka 1

Položka 1	Četnost	%
Jednou týdně	20	55,55
Dvakrát a vícekrát týdně	16	44,44
Celkem	36	100

- H_A Sborové zkoušky středoškolských sborů probíhají zpravidla jednou týdně.

Četnosti odpovědí v dotazníkovém šetření položky číslo 1 se od sebe tolik neliší, i když je zřejmé, že větší podíl hlasů měla výpověď říkající, že sbor zkouší jednou týdně. Blíže nám pomohou prokázat výsledek zkoumání a ověření hypotézy právě rozhovory se sbormistry.

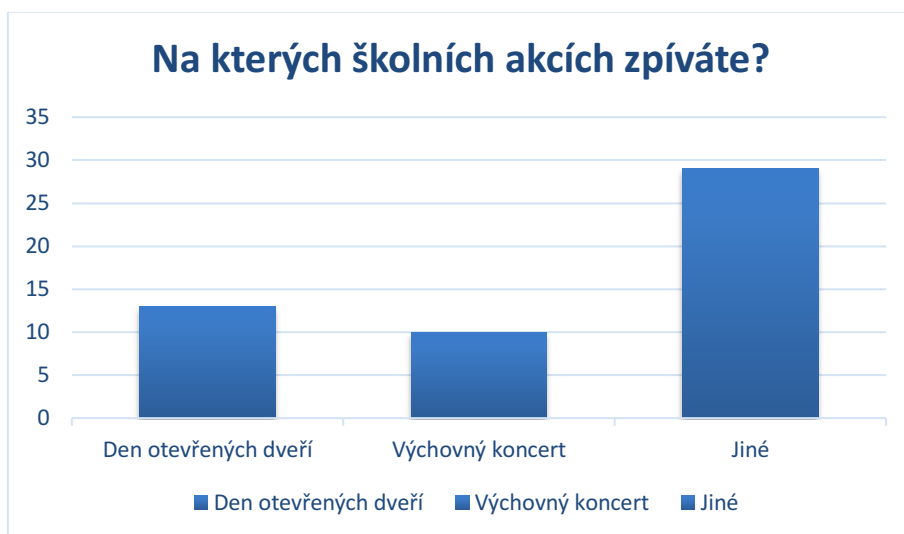
Položka 2

Položka 2	Četnost	%
Méně než 10	12	33,33
Více než 10	24	66,66
Celkem	36	100

Položka 3

Položka 3	Četnost	%
Den otevřených dveří	13	25
Výchovný koncert	10	19,23
Jiné	29	55,77
Celkem	52	100

Nejvíce respondentů se přiklání k možnosti vypovídající, že za rok odzpívají více než 10 koncertů a co se školních vystoupení týče, tak nejčastěji zpívají na jiných školních akcích (besídkách a akademiích) než při dnech otevřených dveří či pořádání výchovného koncertu.

Zhodnotíme si nyní hypotézy přiřazené k těmto položkám:

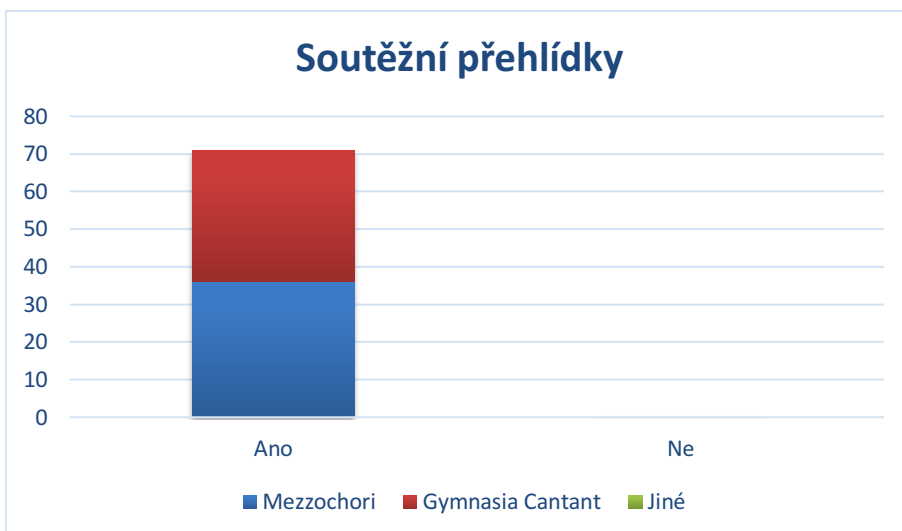
- H_b Stredoškolské sbory většinou mívají minimálně 10 koncertů ročně (za běžných podmínek) včetně vystoupení na školních akcích.

K ověření hypotézy opět budeme potřebovat doplnění výpovědi sbormistrů při rozhovorech. Od sboristů zjišťuji pouhou představu o četnosti odzpívávaných koncertů. Přesné číslo pořádaných koncertů mi sdělí sbormistři.

Položka 4

Položka 4	Četnost	%
Ano	36	100
Ne	0	0
Celkem	36	100
Mezzochori	36	50,7
Gymnasia Cantant	35	49,3
Jiné	0	0

Celkem	71	100
---------------	----	-----

Respondenti se jednomyslně shodli na tom, že na sborové soutěžní přehlídky jezdí a pravidelně se jich účastní. Zajímavé ovšem bylo, že se účastní českých soutěží specializovaných na tento typ sboru, nikoliv zahraničních soutěží, což mi dalo jasnou odpověď na hypotézu:

- H_C Středoškolské sbory většinou jezdí na soutěžní festivaly, konkrétně na české, zaměřené na tento typ sborů (Gymnasia Cantant, CPPSM) a velice výjimečně se účastní i zahraničních festivalů.

Data jasně vypovídají pro potvrzení hypotézy H_C .

Položka 5

Položka 5	Četnost	%
Ano	26	72,22
Ne	10	27,78
Celkem	36	100

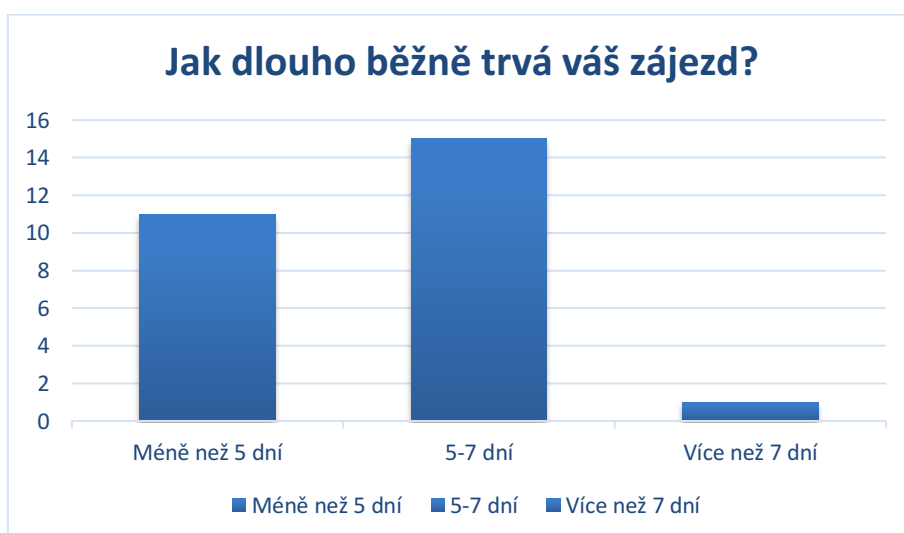
Položka 5.1

Položka 5.1	Četnost	%
Německo	14	37,83
Chorvatsko	10	27
Řecko	5	13,51
Polsko	7	18,91
Slovensko	1	2,7
Celkem	37	100

Položka 5.2

Položka 5.2	Četnost	%
Méně než 5 dní	11	40,74
5-7 dní	15	55,55
Více než 7 dní	1	3,7
Celkem	27	100

Položka 5.3

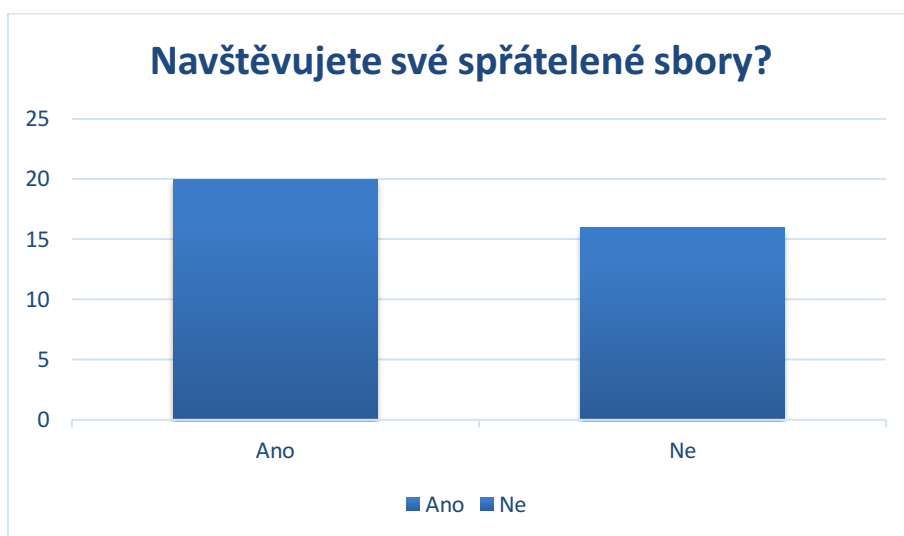
Položka 5.3	Četnost	%
Jaro	11	26,83
Léto	20	48,78
Podzim	9	21,95
Zima	1	2,44
Celkem	41	100

Data k otázkám, týkajících se koncertních zájezdů podali respondenti opravdu různorodé. Sboristé jezdí na zájezd čas od času a některé sbory bohužel nemají dost možností a příležitostí se někde tímto způsobem koncertně podívat, jinak by zajisté rádi jeli. Jezdí se do různých zemí, respondenti nejedou stále na jedno místo, spíše preferují rozmanitost. Na údajích, na kterých se shodla většina respondentů byla odpověď, že zájezd trvá nejčastěji 5 - 7 dní a bývá v létě.

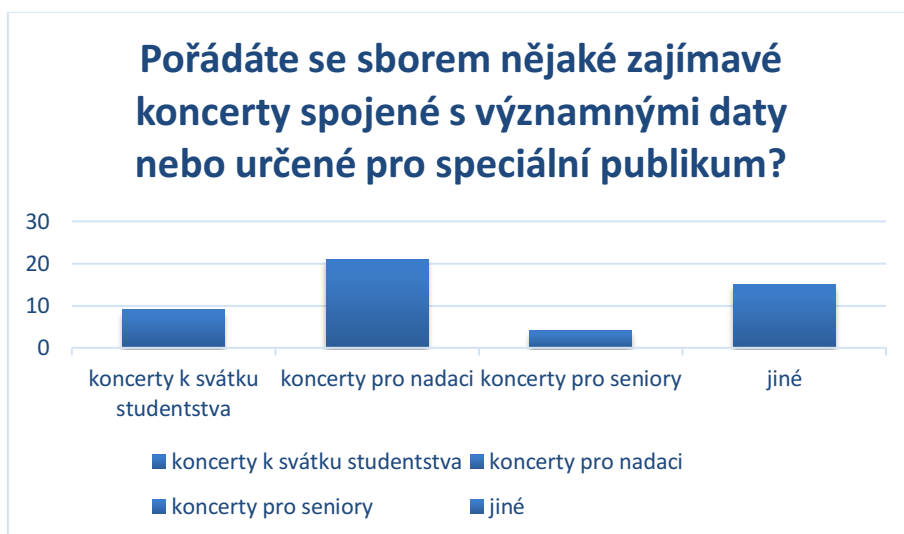
Položka 6

Položka 6	Četnost	%
Ano	20	55,55
Ne	16	44,44
Celkem	36	100

Položka 7

Položka 7	Četnost	%
Koncerty ke svátku studentstva	9	18,4
Koncerty pro nadaci	21	42,9
Koncerty pro seniory	4	8,2
Jiné	15	30,6
Celkem	49	100

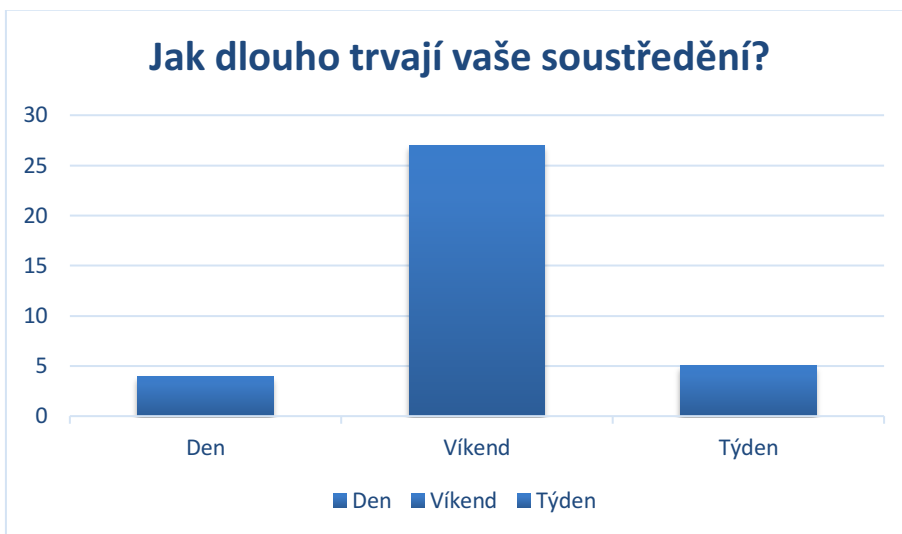

Respondenti uvedli, že se spřátelenými sbory spolupracují rádi, avšak ne vždy mají sbory příležitost spolupracovat a podílet se společně na nějakém projektu. Mezi respondenty byli i mladí sboristé, které obdobné spolupráce zatím nezažili, proto je výsledek výzkumu právě takový. Hypotézu si můžeme potvrdit až u výsledku rozhovorů.

Co se zajímavých koncertů, určených pro speciální publikum týče, tak respondenti vyhodnotili, že se nejčastěji věnují koncertům pro nadace a jiným charitativním vystoupením.

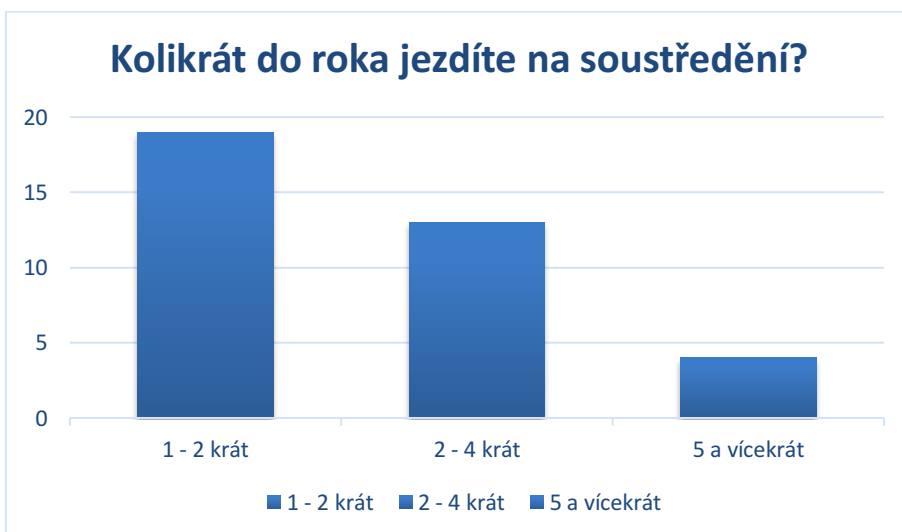
Položka 8

Položka 8	Četnost	%
Den	4	11,11
Víkend	27	75
Týden	5	13,89
Celkem	36	100

Položka 9

Položka 9	Četnost	%
1 - 2krát	19	52,78
2 - 4krát	13	36,11
5 a vícekrát	4	11,11
Celkem	36	100

- H_F Středoškolské sbory jezdí na soustředění většinou 2 - 4krát ročně, především před důležitými akcemi.

Hypotézu H_F nám pomůže potvrdit či vyvrátit rozhovor se sbormistry. Respondenti v dotaznících uvedli, že 52,78 % sborů zkouší 1 - 2krát ročně, hned za nimi se zkouší s 36,11 % 2 - 4krát (jak máme uvedeno i v hypotéze). Častější soustředění bývají jen v 11,11 % procentech dotázaných.

Nejčastěji pořádají sbory soustředění víkendové, kde se mohou lépe sezpívat a upevnit vztahy v kolektivu.

3.6 Provedení rozhovorů

Celkově jsem o rozhovor požádala 9 sbormistrů, z toho se rozhodla zúčastnit pouze třetina, tedy 3 sbormistři.

3.6.1 Výsledky rozhovorů

Metoda polostrukturovaného rozhovoru mi nabídla možnost udržet předem daný systém debaty, ale také v průběhu řešit doplňující otázky, které byly nezbytné k rozřešení několika hypotéz. Struktura rozhovoru byla u každého sbormistra speciální a každý pojal otázky trochu po svém. Jeden rozhovor byl veden telefonicky, další proběhl prostřednictvím videohovoru a třetí rozhovor byl proveden formou osobní schůzky. Snahou nebylo jen získat data pro výzkum, ale také probudit v respondentech zápal pro téma a problematiku a ochotu sdílet vlastní zkušenosti. Rozhovory trvaly 15-25 minut za klidných a příjemných okolností.

Představení respondentů

PaedDr. Helena Kaločová

Sbormistryně Kaločová vede středoškolský pěvecký sbor Song Vsetín od roku 1995, za svou pedagogickou činnost byla oceněna „Oceněním pedagogického pracovníka Zlínského kraje za pedagogickou činnost a významný přínos pro výchovu a vzdělávání mladé generace“ a „Oceněním pedagogického pracovníka školy jiného zřizovatele než Městem Vsetínem“.

Paní sbormistryně začátkem školního roku svolá zpěváky z minulého roku a společně uspořádají setkání s novými zájemci o členství v pěveckém sboru. Povídají si o tématech,

proč mají zájem zpívat ve sboru, co od své účasti ve sboru očekávají a jaké mají se zpěvem zkušenosti. Toto setkání se uskuteční první dny školy, aby se mohli noví členové zapojit co nejdříve a ujasnit si, zda opravdu chtějí a jsou schopni zpívat ve sboru. Paní sbormistryně dále zasílá dopis pro rodiče a studenty, který pojednává o nadcházejících akcích sboru. Na podzim uskutečňují 1-2 soustředění, kde se věnují převážně sezpívání a přípravě repertoáru, který je zvládnutelný pro současné složení sboru. Když je více vánočních koncertů nebo když si vezme sbor náročnější skladbu k nácvičku jako větší výzvu, tak občas mají ještě jedno sobotní soustředění na celý den. Po vánočních koncertech se začíná sbor připravovat na soutěže, jelikož se účastní českých sborových festivalů, zaměřených na středoškolské sbory (Gymnasia Cantant a CPPSM). V novém roce pořádají soustředění, kde věnují čas povinným skladbám na regionální kola soutěží. Paní sbormistryně zmínila, že zahraničních soutěží se neúčastní, neboť nenašli soutěž, která by pro ně nabízela vhodnou kategorii, ve které by mohli soutěžit. Zahraniční soutěže nabízí často kategorie dětský sbor a dospělý sbor, které jim nevyhovují. V kategorii dětský sbor nesplňují podmínky a stále oplývají mladými hlasy, na to, aby se mohli srovnávat s dospělými sbory.

Postoupí-li sbor v regionálním kole, jede na soutěžní přehlídku Gymnasia Cantant do Brna, kde soutěží s dalšími středoškolskými sbory. V květnu má sbor Song velice osobité vystoupení, a tím je koncert Konvalinky pro maminky, kde se loučí sbor se svými maturujícími spoluzpěváky a zároveň oslavují Den matek. V létě sbor vyjede čas od času na koncertní zájezd do družebního města.

Zajímavé je, jak paní sbormistryně pracuje se zpěváky. Jak jsem již zmiňovala u středoškolských sborů, že není typické mít přípravná oddělení, tak paní sbormistryně Kaločová má jeden hlavní sbor Song a jeden přípravný Gaudeamus, ve kterém se zpěváci učí intonaci, harmonii, dvojhlasým až trojhlasým cvičením a zpívají lehčí skladby. Pracuje se zde pomalejším tempem a zpěváci se systematicky připravují na působení v hlavním sboru. Dále paní sbormistryně vede sbor absolventů Hekal. Všechny tyto sbory tráví společně soustředění a další různé akce, kde je jednou za čas navštíví hlasová poradkyně. Song i Gaudeamus zkouší 1x týdně, zatímco Hekal zkouší jednou za dva týdny.

Co se výpomoci s organizací týče, ve sboru Song zařizuje všechno sbormistryně, maximálně dostane na větší akci (zájezd) pedagogický dozor od vedení školy. U akcí

s absolventy přenechává dílčí zodpovědnost na zpěvácích (zařízení ubytování a dopravy), avšak přihlášku a program řeší vždy paní sbormistryně.

Mgr. Petra Rašíková

Mgr. Petra Rašíková je od roku 2001 sbormistryní a uměleckou vedoucí středoškolského pěveckého sboru z Gymnázia v Orlové, který po několika letech svého působení změnil svůj název na jméno Artep.

Artep zkouší 2krát týdně, jelikož se děti neshodnou na jednom dni v týdnu, proto jsou 2 dny, z nichž se vždy alespoň jeden hodí všem. Září je pro sbor náročné, neboť absolventi a ostřílení zpěváci odcházejí a sbor uzpůsobuje repertoár aktuálnímu složení, což v září znamená většinou jednodušší písně. S paní sbormistryní jsme i diskutovali problematiku konkurence zájmových koníčků – děti zpívají ve sboru, zároveň dělají spoustu jiných zájmových kroužků a jsou nuceni si volit, co má větší přednost, když se časově kryjí.

Sbor mívá mnoho koncertů, na rozdíl od sboru Song jezdí sbor Artep na zahraniční soutěže. Navštívili Lotyšsko, Bratislavu (adventní soutěžní festival), Švýcarsko a nyní se chystají do Makedonie. Kladou si za cíl každé dva roky vyjet na soutěž do zahraničí. Na koncertní zájezdy sbor Artep nejezdí, zahraničí si užívají dost na soutěžních festivalech. Festival, který si nenechají ujít, je Gymnasia Cantant, který mají prostě velice rádi a jejich účast je hojná i na adventním festivalu v Bratislavě. Celostátní přehlídky pěveckých sborů mládeže Mezzochori se letos sbor Artep nezúčastní, jelikož dvě povinné písně byly aktuálně nad síly sboru a zpěváci nejsou tak flexibilní. Proto se raději zaměřují na nácvik jedné povinné písně do jedné destinace.

Problematika konkurence koníčků a nedostatku času přináší u sboru Artep zkoušky navíc, protože jistá část sboru má další aktivity a repertoár s ostatními řádně nenazkoušela. Proto paní sbormistryně vymýšlí „záchranné“ zkoušky. Dříve zkoušeli hodně o víkendech, ale nyní jsou rádi, když alespoň 2krát ročně vyjedou na víkendové soustředění.

Projektově čas od času rádi pořádají akce s jinými sbory. Specifikum tohoto sboru je, že během maturit vůbec nezkouší z důvodu prostor školy, kde je všude všechno slyšet a rušilo by to zkoušející i zkoušené, proto během maturit má sbor volno.

Ing. Mgr. Libor Sládek

Sbor Besharmonie, který existuje od roku 2000, vede sbormistr Libor Sládek, který byl oceněn v 7. ročníku ankety Zlatý Ámos (1999/2000) vyhlašované Klubem Domino.

Besharmonie zkouší jednou týdně, třikrát ročně má víkendové soustředění a v létě pořádá týdenní soustředění v Lipnici nad Sázavou. V září začíná zkoušet a do sboru může přijít vlastně kdokoli, kdo chce zpívat. Pan sbormistr těží u sboristů právě z energie a zápalu do zpěvu, technika a zkušenost přijde časem. Se sborem komunikuje sbormistr prostřednictvím hromadného mailu, kam zasílá informace ke všem nadcházejícím akcím. Jednou za čas zašle harmonogram na jistou část roku a všechny akce, které bude obnášet. Sboristé si tak plní své diáře dost dopředu, aby si mohli dle akcí sboru uzpůsobit zbytek svých plánů. Sbor vystupuje pravidelně na školních oslavách zahájení školního roku, dnu otevřených dveří a během adventního času na školní vánoční akademii. Během adventu navštěvují malou vesničku Úhonice, kde zpívají s malými dětmi koledy a dále svůj vlastní repertoár. Celý koncert má moc milou atmosféru a setkávají se tam každoročně moc rádi.

Po novém roce se často účastní různých akcí se spřátelenými sbory, jak z jiných krajů, tak ze zahraničí. Akce, která je pro tento sbor velice osobitá, je takzvaný Besples, což je ples celého sboru a dalších sborových přátel. Každoročně zpívají v lednu pro nadaci Olgy Havlové. Na jaře se často účastní regionálních kol soutěží Gymnasia Cantant a CPPSM, z nichž letos vybrali pouze CPPSM Mezzochori. Dostávají různé zajímavé nabídky na spolupráce s dalšími tělesy, a tak si skoro každoročně mohou zazpívat třeba nějakou skladbu i s orchestrem, například Orffova Carmina Burana. Další milou tradicí je jejich každoroční účast na Noci kostelů, kde zpívají v kostele svatého Vavřince na Petříně. Kladou si za cíl jednou za čas vyjet někam za spřátelenými sbory na koncertní zájezd.

Potvrzení hypotéz

- H_A Sborové zkoušky středoškolských sborů probíhají zpravidla jednou týdně.

V tématu A se hypotéza většinou potvrdila. Mgr. Petra Rašíková řídí sice sbor 2x týdně, což není z toho důvodu, že by chtěla mít dva dny prostor na zkoušení, avšak proto, že práci se sborem nebylo možno z organizačních důvodů zvládnout během jednoho dne.

- H_B Středoškolské sbory většinou mívají minimálně 10 koncertů ročně (za běžných podmínek) včetně vystoupení na školních akcích.

Na základě zjištěného výčtu všech akcí, které sbory absolvují, považují hypotézu B za potvrzenou. Kromě období pandemie bylo pro všechny sbory běžné absolvovat alespoň 10 vystoupení za rok.

- H_C Středoškolské sbory většinou jezdí na soutěžní festivaly, konkrétně na české, zaměřené na tento typ sborů (Gymnasia Cantant, CPPSM) a velice výjimečně se účastní i zahraničních festivalů.

Z rozhovorů se sbormistry jasně vyplývá, že hypotézu H_C můžeme potvrdit. V dotazníkovém šetření všichni respondenti uvedli, že jezdí na festivaly Gymnasia Cantant a Mezzochori. Co se týče zahraničních festivalů, účast na nich preferují zejména členové sboru Artep, zatímco respondenti ostatních sborů upřednostňují spíše výše jmenované domácí festivaly.

- H_D Středoškolské sbory jezdí jednou za čas na koncertní zájezdy a většinou přes spřátelený sbor v zahraničí nebo přes kontakt s místním kulturním centrem, případně v rámci zahraniční soutěže. Tyto sborové zájezdy se u sboristů těší velké oblibě.

V tématu D jsou opět protichůdné výpovědi paní Kaločové a pana Sládka vůči výpovědi paní Rašíkové. Artep na koncertní zájezdy nejede a sborové cesty si kompenzuje účastí na zahraničním festivalu, zatímco zbylí dva sbormistři soutěží v Čechách a jezdí na koncertní zájezdy do zahraničí rádi, dokonce na to dost lákají nové členy sboru. Pro většinovou převahu volím hypotézu za potvrzenou.

- H_E Středoškolské sbory pořádají společné akce se spřátelenými tělesy nepravidelně, zpravidla v rámci různých společných projektů.

V tématu E můžeme považovat za potvrzené tvrzení H_E . Středoškolské sbory pořádají akce se spřátelenými sbory, avšak četnost těchto akcí záleží těleso od tělesa. Jsou velice aktivní sbory, které často hostí návštěvu ze zahraničí, pořádají společný koncert se

spřáteleným sborem, na oplátku také vyjíždí za svými přáteli do blízkých i dalekých krajin. Některé sbory jednoduše nedostávají tolik nabídek a výzev k společnému projektu a samy nejsou natolik iniciativní, aby kontaktovaly další sbory s kreativními nápady. Avšak vždy, když jsem se ptala na zkušenosti sbormistrů, tak na takové události rádi vzpomínají a vnímají je velice pozitivně, proto se také přikláním k tvrzení H_E .

- H_F Středoškolské sbory jezdí na soustředění většinou 2 - 4krát ročně, především před důležitými akcemi.

Pro potvrzení hypotézy H_F se musíme blíže podívat na údaj 2 - 4krát ročně. V dotazníkovém šetření vypovědělo 52,78 % respondentů, že jezdí na soustředění 1 - 2krát ročně, hned za tímto údajem se přiklonilo 36,11 % respondentů k údaji 2 - 4krát ročně. Uskutečněné rozhovory mi poskytly informaci, že sbory obvykle absolvují minimálně 2 soustředění ročně. Sbornistryně sboru Artep zmínila, že se snaží vždy splnit alespoň 2 soustředění, zatímco zbývající dva sbormistři pořádají soustředění mnohem častěji. S danými daty, zjištěnými ve výzkumných metodách, můžeme uznat tvrzení H_F za pravdivé.

3.7 Diskuse

Při výběru tématu jsem se především soustředila na strategie sbormistrů při plánování školního roku, hlavní cíl byl dostat se do problematiky plánování a zjistit díky dotazníkovému šetření, jak na sborové akce nahlíží sboristé a jak to probíhá v různých sborech. Původně jsem zamýšlela dotazníkové šetření ze strany sboristů i sbormistrů, avšak po uvážení všech možností jsem uznala za pohodlnější požádat dotázané sbormistry o krátký rozhovor. Sbornistrům jsem pokládala mnoho otevřených otázek a chtěla jsem poznat blíže i jejich osobitý přístup ke sboru, proto byl rozhovor nejlepší varianta.

Se středoškolským sborem jsem se při výzkumu přímo nesetkala, avšak setkání se sbormistry těchto sborů bylo velice inspirující, byla jsem moc vděčná, že byli ochotni sdílet své zkušenosti, zážitky a pohledy na problematiku s tématem spojenou.

Ohledně sborových zkoušek se většina dotázaných shodla, že zkouší kromě výjimečných zkoušek jednou týdně. Některé sbory ovšem zkouší opravdu pravidelně dvakrát týdně, jedním z těchto sborů je sbor Artep, který aplikuje strategii, že 2 zkoušky nabízí sboristům víc příležitostí dohnání nácvičku repertoáru, když se například jeden z termínů nemohou dostavit na zkoušku.

Jedním z cílů této práce bylo zjistit, jakých koncertních vystoupení se účastní středoškolské sbory. Snažila jsem se skrze dotazníky odhalit, na kterých školních akcích jsou sboristé zvyklí opakovaně zpívat a jaké další vystoupení pravidelně absolvují. V rozhovorech jsem pak diskutovala různé tradiční koncerty konkrétních sborů, z nichž mě zaujal koncert Konvalinky pro maminky, který pořádá každý rok sbor Song v květnu a jehož konceptem je rozloučit se s maturanty a naposledy si s nimi zazpívat před maturitou a zároveň oslavit Den matek. Na celém programu se podílejí hlavně maturanti.

Dotazníkové šetření ukázalo jednu výraznou shodnou odpověď. Všichni dotázaní sdíleli, že jezdí na soutěžní přehlídky po České republice, určené pro středoškolské sbory. K tomuto tématu bych ráda doplnila poznatky z rozhovorů se sbormistry, kde jsem se setkala s protichůdnými názory na soutěžní přehlídky v zahraničí. Pro sbor Artep je příjemné spojit cestování se soutěžní přehlídkou, avšak například sbor Song na zahraniční soutěže nejedí z důvodu, že nenabízí účast v kategorii, která by jim vyhovovala.

Koncertní zájezdy bývají opravdu různorodé, každý je něčím specifický, a i přes snahu najít nějaký obecný koncept zájezdu, kterého se sbormistři drží, to není možné. Sbornistr jede na zájezd se sborem prostřednictvím kontaktu se sborem v zahraničí nebo přes spolupráci s místním kulturním centrem. Respondenti uvedli v otázce řešící místa, kam sbory jezdí na koncertní zájezd, 5 různých destinací, z nichž každá měla své přednosti a každá byla z nějakého důvodu zajímavá.

Ne všechny sbory tyto akce pořádají, pro sbormistra je náročné vyjet do zahraničí s rozmanitou skupinou dětí a mládeže. Chce to zajistit další pedagogický dozor a zdravotníka, proto bývají odpovědi v otázce, zda sbory jezdí na zájezdy, tak nejednotné.

Sbornistři byli sdílní, co se týče spolupráce s dalšími sbory. Sbory navzájem pořádají společné koncerty a jiné projekty, nelze zde však mluvit o akcích, které se pravidelně opakují, jde vždy o jednorázovou projektovou záležitost, když je zrovna čas, možnost a chuť. Spolupracovat spolu mohou sbory z různých krajů nebo i blízcí sousedé. Můžeme se tak setkat s dvojkoncerty, se společnými vystoupeními po okresních kulturních centrech nebo se zárodky pro již zmiňované koncertní zájezdy.

Otázkou, na které se většina sbormistrů i sboristů shodla, byla otázka, zabývající se četností soustředění. Většina sborových soustředění se odehrává o víkendech a všechny dotázané sbory na soustředění jezdí. Otázka, kolikrát do roka sbory jezdí na soustředění, souvisí s délkou jednotlivých soustředění. Sbory, které odpověděly více jak 5 soustředění, tak často preferují právě denní soustředění kombinované s nějakým víkendem a podobně. Všichni respondenti uvedli, že se počet jejich soustředění za rok pohybuje kolem 2 a více.

Když organizujeme akce na školní rok, je důležité také rozvrhnout si zkoušení repertoáru, kdy se začíná, co zkoušet. Na prvních podzimních akcích většinou opakujeme již naučený repertoár a recyklujeme to, co již ovládáme a pomalu přidáváme nové skladby, abychom pro naše věrné posluchače nebyli oposlouchaní. Sborníci uvedli, že připravovaný repertoár k adventním koncertům začínají cvičit v listopadu, když je třeba více nácvičku, tak je rozhodně na místě uskutečnit soustředění. V novém roce sbory věnují svou pozornost povinným skladbám na soutěže, jelikož na jaře začíná období soutěžních přehlídek Gymnasia Cantant, které pokračuje opět na podzim přehlídkou Mezzochori. Jaro a léto je tak nový prostor k rozvoji pěveckých schopností a budování větších repertoárových výzev. Sbor bývá již po několika měsících zpívání pružnější a můžeme se tak rozvíjet v náročnějším repertoáru či podnikat jiné výzvy (spolupracovat s orchestrem a podobně).

V další části jsem se rozhodla pro větší názornost ilustrovat, jakým způsobem je zpravidla sestaven harmonogram pěveckého sboru.

3.8 Harmonogram

Zkoušky sboru budou probíhat každou středu 15:00 – 16:30 v hudebně gymnázia až na výjimky zde vypsané.

První zkouška sboru	6. 9. 2023 15:00-16:30	zkouška	Gymnázium – hudebna
Vítání nového školního roku	7. 9. 2023 18:00	vystoupení	Gymnázium – aula školy
Den otevřených dveří	12. 10. 2023 17:00	vystoupení	Gymnázium – aula školy
Soustředění	20. - 21. 10. 2023	soustředění	ZŠ Beroun
Mezzochori	10. - 12. 11. 2023	soutěž	Hradec Králové

Vystoupení v rámci festivalu festa academica	17. 11. 2023 19:00	vystoupení	Praha – Národní třída
Adventní koncert	13. 12. 2023 19:00	vystoupení	Loreta
Vánoční akademie	21. 12. 2023 19:00	vystoupení	Gymnázium – aula
Prázdniny	27. 12. 2023	není zkouška	
Koncert pro nadaci	27. 1. 2024 18:00	vystoupení	Kostel sv. Martina ve zdi
Den otevřených dveří	1. 2. 2024 17:00	vystoupení	Gymnázium – aula školy
Maturitní ples	8. 2. 2024 19:00	vystoupení	Žofín
Prázdniny	14. 2. 2024	není zkouška	
Soustředění	8. - 9. 3. 2024	soustředění	ZŠ Beroun
Koncert se sborem z Dánska	13. 3. 2024 19:00	vystoupení	Kostel sv. Klimenta
Regionální kolo GC	19. 3. 2024 10:00	soutěž	Muzeum hudby
Regionální kolo Mezzochori	26. 3. 2024 10:00	soutěž	Muzeum hudby
Gymnasia Cantant	18. - 20. 4. 2024	soutěž	Brno
Jarní koncert – loučení s maturanty	29. 4. 2024 19:00	vystoupení	Evangelický kostel v Korunní
Svátek	1.5. 2024	není zkouška	
Svátek	8. 5. 2024	není zkouška	
Noc kostelů	7. 6. 2024 19:00	vystoupení	kostel sv. Vavřince
Výchovný koncert	11. 6. 2024 10:00	vystoupení	sál Na Marjance
Poslední zkouška před prázdninami	19. 6. 2024 15:00-16:30	zkouška	Gymnázium – hudebna
Letní soustředění	8. - 14. 7. 2024	soustředění	ZŠ Vlašim
Koncertní zájezd	26. 8. - 1. 9. 2024	zájezd	Itálie

Závěr

Cílem této práce bylo přiblížit čtenářům charakteristické znaky odborného vedení středoškolských sborů a výzkum plánování sborových akcí po celý školní rok. V teoretické části jsem se zabývala převážně odlišností středoškolských sborů od jiných pěveckých uskupení, abych nadále mohla zkoumat problematiku spojenou s těmito tělesy. Literatury, zabývající se středoškolskými sbory, není mnoho, sebraná data a poznatky jsem získala převážně od oslovených sbormistrů, kteří se této skupině pěveckých těles aktivně věnují a mají spoustu zkušeností, o které se byli ochotni se mnou podělit. Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, jak jsou aktivní středoškolské sbory a jaké oblasti činnosti preferují. Potřebná data k vytvoření harmonogramu pro středoškolský sbor zajistil rozhovor se sbormistry z různých krajů ČR. Bylo zajímavé tuto problematiku řešit právě s uměleckými vedoucími těchto konkrétních sborů, jelikož jejich tělesa mají velký ohlas, jsou osobitá a každý sbor pracuje trochu jiným způsobem. Všichni mají ale společné to, že věnují velkou energii rozvoji pěveckých a interpretačních kvalit. Sběr informací, co, kde a jak probíhá, mi pomohl vytvořit představu, jak lze sestavit harmonogram a plánovat akce.

Věřím, že má práce otevře i další témata příbuzná k této problematice. Například plánování repertoáru a jeho nácviku, což je jistě vděčné téma, které by sbormistři pro denní využití ocenili. Dále by se mohl výzkum zabývat motivací sboristů a tím, co je ke sborovému zpěvu táhne, co je láká a inspiruje, a co dále dělají pro svůj pěvecký vývoj.

Cílem bakalářské práce není objevit novou metodu, jak plánovat akce, avšak zjišťovat a seskupit data, co se během let sbormistrům osvědčilo. Cílem je poskytnout návod, jak se dále věnovat rozvoji středoškolských sborů. V tomto směru tedy bakalářská práce přináší celou řadu nových poznatků.

Během práce jsem získala nové pohledy na organizaci a řízení jednotlivých sborů. Líbila se mi také rozmanitost přístupu různých sborů, spadajících do stejné kategorie.

Seznam použitých informačních zdrojů

HOLINKOVÁ, Markéta. *Výchovný koncert jako střet s uměním mimo školní lavici*. Brno, 2020. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Daniela TAYLOR, Ph.D.

WOITKOVÁ, Tereza. *Opava cantat*. Brno, 2020. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce doc. Mgr. Petr HALA, Ph.D. et Ph.D.

ŠTĚPÁNEK, Jan. *Středoškolské pěvecké sbory na Ostravsku*. Ostrava, 2010. Bakalářská práce. Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce doc. Mgr. Petr HALA, Ph.D. et Ph.D.

Cantus: čtvrtletník Pro Sborové Umění. 122. Praha: Unie českých pěveckých sborů, 2019.

Gymnasia Cantant: XX. ročník hodnocené přehlídky gymnaziálních sborů. Brno: Gymnasia Cantant, 2014. Dostupné také z: https://www.gymnasiacantant.cz/soubory/GC_brozurka_www.pdf

Opava Cantat: celostátní přehlídka středoškolských pěveckých sborů. Opava: NIPOS, 2018. Dostupné také z: https://www.nipos.cz/wp-content/uploads/2019/09/OC_bulletin_2018.pdf

Mezzochori: 11. celostátní přehlídka středoškolských pěveckých sborů. Hradec Králové: NIPOS, 2019. Dostupné také z: https://www.nipos.cz/wp-content/uploads/2022/04/brozura_mezzochori.pdf

Mezzochori: 13. celostátní přehlídka středoškolských pěveckých sborů. Hradec Králové: NIPOS, 2022. Dostupné také z: https://www.nipos.cz/wp-content/uploads/2022/11/brozura_online_final.pdf

Besharmonie. [online]. Copyright © 2008 [cit. 09.04.2023]. Dostupné z: <https://besharmonie.cz/cs/>

Basové G. *Basové G* [online]. Copyright © Michal Mroček 2013 [cit. 09.04.2023]. Dostupné z: <https://basoveg.cz/>

Masarykovo gymnázium, Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Vsetín [online]. Copyright © 2021. All rights reserved. [cit. 09.04.2023]. Dostupné z: <https://www.mgvsetin.cz/pevecky-sbor-song-zlaty-na-gymnasia-cantant-2022>

Pěvecký sbor Artep | Národní sborová databáze. *Národní sborová databáze* [online]. Copyright © 2017 [cit. 09.04.2023]. Dostupné z: <https://www.nbdb.cz/P%C4%9Bveck%C3%BD%20sbor%20Artep/sbor145.html>

CHOIR VAN GOH. *České sbory.cz* [online]. Copyright © Unie českých pěveckých sborů, 2003 [cit. 09.04.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskesbory.cz/02-01-detail.php?id=920>

Pěvecký sbor – Gymnázium Komenského Havířov. *Gymnázium Komenského Havířov* [online]. Dostupné z: <https://gkh.cz/pevecky-sbor/>

SONG. *České sbory.cz* [online]. Copyright © Unie českých pěveckých sborů, 2003 [cit. 09.04.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskesbory.cz/02-01-detail.php?id=1326>

Sládek Libor | Národní sborová databáze. *Národní sborová databáze* [online]. Copyright © 2017 [cit. 09.04.2023]. Dostupné z: <https://www.nsdb.cz/SI%C3%A1dek%20Libor/mistr88.html>

Besharmonie | Národní sborová databáze. *Národní sborová databáze* [online]. Copyright © 2017 [cit. 09.04.2023]. Dostupné z: [https://www.nsdb.cz/Besharmonie%20\(Praha\)/sbor212.html](https://www.nsdb.cz/Besharmonie%20(Praha)/sbor212.html)

Rašíková Petra | Národní sborová databáze. *Národní sborová databáze* [online]. Copyright © 2017 [cit. 09.04.2023]. Dostupné z: <https://www.nsdb.cz/Ra%C5%A1%C3%ADkov%C3%A1%20Petra/mistr35.html>

PaedDr. Helena Kaločová slaví životní jubileum. *České sbory.cz* [online]. Copyright © Unie českých pěveckých sborů, 2003 [cit. 09.04.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskesbory.cz/01-01-clanek.php?id=3383>

Noc kostelů. *Noc kostelů* [online]. Copyright © 2023, [cit. 12.04.2023]. Dostupné z: <https://www.nockostelu.cz/>

Pěvecký sbor Josef | malostranskeskoly.cz. *malostranskeskoly.cz* [online]. Copyright © Tomáš Hošek [cit. 12.04.2023]. Dostupné z: <https://malostranskeskoly.cz/pevecky-sbor-josef-0>

Seznam příloh

Příloha 1 – Harmonogram Gymnasia Cantant

Příloha 2 – Harmonogram Opava Cantat

Příloha 3 – Harmonogram Mezzochori

Příloha 4 – Dotazník

Příloha 5 – Strukturovaný rozhovor

Příloha č. 1 – Harmonogram Gymnasia Cantant

Čtvrtek

- 11:30-13:30 příjezdy sborů, prezence, ubytování
- 14:15 organizační schůze sbormistrů
- 15:00-17:00 nácvik v ateliérech I
- 17:00-18:30 večeře
- 19:15 zahajovací slavnostní koncert Sbory sborům
- 21:30 společné posezení sbormistrů

Pátek

- 7:00-8:30 snídaně
- 8:00-10:00 akustické zkoušky
- 10:00-12:15 dopolední program přehlídky
- 12:15-13:30 oběd
- 13:30-15:00 odpolední program přehlídky
- 15:15-17:20 nácvik v ateliérech II
- 19:00-23:00 společný program pro účastníky, nácvik společné skladby a doprovodná vystoupení; setkání sbormistrů s porotou

Sobota

- 7:30-8:30 snídaně
- 9:30 společný Zpěv pro Brno
- 10:00-12:00 slavnostní závěrečný koncert

Příloha č. 2 – Harmonogram Opava Cantat

Čtvrtek

17:00 příjezd sborů, volný program

Pátek

9:00-12:00 příjezdy sborů, výchovné koncerty, akustické zkoušky

14:00-15:15 přehlídkový program kategorie II.

16:00-17:30 workshop

17:30-19:00 akustické zkoušky, volný program

19:30 zahajovací koncert, zpívá absolutní vítěz minulého ročníku

21:00 porada sbormistrů

Sobota

10:30-13:30 soutěžní vystoupení kategorie I.

14:00-16:00 volný program

16:00-16:45 workshop

19:30 závěrečný koncert

21:30 diskotéka; závěrečná porada sbormistrů, poroty a organizátorů

Neděle

8:00-12:00 odjezdy sborů

Příloha č. 3 – Harmonogram Mezzochori

Harmonogram Mezzochori 2019

Čtvrtek

18:00 benefiční koncert pro oblastní charitu Hradec Králové na domácí hospicovou péči
vystoupení Gentleman singers, Ateneo

Pátek

17:00 přehlídka sborů nesoutěžní kategorie

19:00 zahajovací koncert přehlídky

Sobota

11:00 přehlídka sborů soutěžní kategorie 1. část

14:00 přehlídka sborů soutěžní kategorie 2. část

17:30 závěrečný koncert s vyhlášením výsledků
vystoupení Jitro

Harmonogram Mezzochori 2022

Pátek

19:00 zahajovací koncert přehlídky

Vystoupení Jitříčko, komorní sbor Jitříčko, Armonia

Sobota

9:30 přehlídka sborů nesoutěžní kategorie 1. část a soutěžní kategorie

15:00 přehlídka sborů nesoutěžní kategorie 2. část

19:30 závěrečný koncert s vyhlášením výsledků
vystoupení Jitro

Příloha č. 4 – Dotazník

1. Jak často zkouší váš sbor?

Jednou týdně dvakrát a vícekrát týdně

2. Kolik si myslíte (odhadem), že odzpívá váš sbor koncertů za rok?

Méně než 10 více než 10

3. Na kterých školních akcích zpíváte?

výchovný koncert DOD jiné

4. Jezdíte na festivaly, soutěžní přehlídky?

Ano Ne

4.1 Které přehlídky například navštěvujete?

Gymnasia Cantant Mezzochori (CPPSM) jiné

5. Jezdíte na koncertní zájezdy do zahraničí?

Ano Ne

5.1 Kde jste například byli?

5.2 Jak dlouho běžně trvá váš zájezd?

5.3 V jakém ročním období nejčastěji vyjíždíte?

6. Navštěvujete své spřátelené sbory?

Ano Ne

7. Pořádáte se sborem nějaké zajímavé koncerty spojené s významnými daty nebo určené pro speciální publikum?

koncerty k svátku studentstva koncerty pro nadaci koncerty pro seniory

8. Jak dlouho trvají vaše soustředění?

Den Víkend Týden

9. Kolikrát do roka jezdíte na soustředění?

1–2krát 2 - 4krát 5 a vícekrát

Příloha č. 5 – Strukturovaný rozhovor

1. Harmonogram školního roku
 - 1.1. Jak plánujete harmonogram školního roku?
 - 1.2. Byli byste ochotni jej sdílet?
2. Zkoušky
 - 2.1. Jak často zkouší váš sbor?
3. Koncerty
 - 3.1. Míváte nějaké specifické koncerty, kterých se rádi a pravidelně účastníte?
4. Soutěže
 - 4.1. Jezdíte na soutěže?
 - 4.2. Kterých soutěžních přehlídek se účastníte a za jakým cílem?
5. Soustředění
 - 5.1. Míváte soustředění pravidelně nebo jen před důležitými akcemi?
 - 5.2. Kolik míváte ročně soustředění?
6. Kontakty s jinými sbormistry, návštěvy a společné akce
 - 6.1. Kolik plánů s jinými sbory míváte během jednoho školního roku?
 - 6.2. Spolupracujete jen s českými nebo i zahraničními sbory?
7. Maturity
 - 7.1. Máte v období maturit méně vystoupení kvůli maturantům? Jak fungujete během maturit?
8. Koncertní zájezd
 - 8.1. Jezdíte na koncertní zájezdy?
 - 8.2. Do kterých míst jezdíte a přes které kontakty? (spřátelený sbor/ komunikace s místní obcí/ jiné)